

Investigating the relationship between financial socialization and perceived usefulness of financial technology with financial behavior considering the mediating role of financial literacy

Mosarreza zanganeh*

Assistant Professor, Department of Accounting, Payam Noor University, Tehran, Iran (Corresponding Author), zanganeh@pnu.ac.ir

Azam zanganeh

PhD in management, employee of the General Administration of Economy and Finance of Golestan province, Iran, Zanganeh-7605@yahoo.com

Abstract:

Financial socialization, financial literacy, and perceived usefulness of financial technology are very important for fostering financial behavior. Effective financial socialization in the family can increase an individual's financial literacy, which subsequently leads to improved financial decision-making and financial behaviors. In fact, the interaction between financial socialization and financial literacy is crucial for improving individual financial behavior. Financial socialization is a fundamental element that shapes individuals' financial behavior and can improve individuals' financial behavior by cultivating positive financial habits such as effective social practices. The main objective of this study is to investigate the relationship between financial socialization and perceived usefulness of financial technology with financial behavior, considering the mediating role of financial literacy. The research method is descriptive and correlational and was implemented in the field. The statistical population of the present study includes all employees of the financial department of the Golestan Province Tax Office, 400 people. In this study, simple random sampling method was used. And according to Morgan's table, the sample size was determined as 196 people. A questionnaire was used to collect information and measure research variables. Descriptive and inferential statistics were used to analyze the data and examine the research hypotheses, in which factor analysis was performed with SPSS software and analysis of research hypotheses using the structural equation

method. The results obtained from the research findings also indicate a significant relationship between financial socialization and perceived usefulness of financial technology with financial behavior, considering the mediating role of financial literacy. In explaining the above result, it can be stated that financial socialization means empowering individuals to better understand and manage their financial affairs. This concept includes a set of processes and trainings that aim to improve financial knowledge and individuals' abilities in facing everyday financial challenges.

Keywords: Financial socialization, financial technology, financial behavior

Copyrights

This license only allowing others to download your works and share them with others as long as they credit you, but they can't change them in any way or use them commercial.

بررسی رابطه بین جامعه‌پذیری مالی و سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی با رفتار مالی با توجه به نقش میانجی سواد مالی

موسی‌الرضا زنگانه^{۱*}، اعظم زنگانه^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۳۱

چکیده:

جامعه‌پذیری مالی، سواد مالی و سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی برای پرورش رفتار مالی بسیار مهم هستند. جامعه‌پذیری شدن مالی مؤثر در خانواده می‌تواند سواد مالی فرد را افزایش دهد، که متعاقباً منجر به بهبود تصمیم‌گیری مالی و رفتارهای مالی او می‌شود. در واقع تعامل بین جامعه‌پذیری مالی و سواد مالی برای بهبود رفتار مالی فردی حیاتی است. جامعه‌پذیری مالی یک عنصر اساسی است که رفتار مالی افراد را شکل می‌دهد. هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه بین جامعه‌پذیری مالی و سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی با رفتار مالی با توجه به نقش میانجی سواد مالی می‌باشد. روش پژوهش از نوع توصیفی و همبستگی بوده و به‌صورت میدانی اجرا شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی کارمندان بخش مالی اداره مالیات استان گلستان به تعداد ۴۰۰ نفر است. در این مطالعه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده بهره‌گیری شده است. و طبق جدول مورگان، حجم نمونه ۱۹۶ نفر تعیین شده است. برای جهت جمع‌آوری اطلاعات و سنجش متغیرهای تحقیق از پرسشنامه بهره‌گرفته شده است. برای تحلیل داده‌ها و بررسی فرضیات تحقیق هم از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده که در آن تحلیل عاملی با نرم‌افزار SPSS و تحلیل فرضیات تحقیق با استفاده از روش معادلات ساختاری انجام شده است. نتایج به‌دست‌آمده از یافته‌های تحقیق هم حاکی از وجود رابطه معنادار بین جامعه‌پذیری مالی و سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی با رفتار مالی، با در نظر گرفتن نقش میانجی سواد مالی می‌باشد. در تبیین نتیجه فوق هم می‌توان بیان کرد که جامعه‌پذیری مالی به‌معنای توانمندسازی افراد برای درک و مدیریت بهتر امور مالی خود است. این مفهوم شامل یک مجموعه از فرآیندها و آموزش‌هاست که هدف آن ارتقای دانش مالی و توانایی‌های افراد در مواجهه با چالش‌های مالی روزمره می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: جامعه‌پذیری مالی، تکنولوژی مالی، رفتار مالی

^۱ استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) zanganeh@pnu.ac.ir

^۲ دکترای مدیریت، کارمند اداره کل اقتصاد و دارایی استان گلستان، ایران. Zanganeh-7605@yahoo.com

۱- مقدمه

جامعه‌پذیری مالی هم به معنای آموختن و درونی کردن هنجارها و ارزش‌های مرتبط با امور مالی است. این عامل می‌تواند بر نحوه‌ی تفکر و رفتار افراد در زمینه‌های مختلف مالی تأثیر بگذارد. از سوی دیگر، سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی، به میزان فایده و کارآمدی که افراد برای این تکنولوژی قائل هستند، اشاره دارد (گویال و همکاران، ۲۰۲۳). در نهایت، رفتار مالی، شامل طیف وسیعی از تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات مالی افراد از جمله پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، و مدیریت بدهی می‌شود (هوانگ و پارک^۴، ۲۰۲۲). سواد مالی هم به‌عنوان توانایی افراد در درک و استفاده از اطلاعات مالی، نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌های مالی ایفا می‌کند. افراد با سواد مالی بالا، قادر به تحلیل و ارزیابی اطلاعات مالی هستند و می‌توانند تصمیمات مالی بهتری اتخاذ کنند (الراسید و سلطان^۵، ۲۰۲۴). عوامل مختلفی هستند که بر رفتار مالی تأثیر دارند. یکی از این عوامل جامعه‌پذیری مالی است. جامعه‌پذیری مالی^۶ به فرایندی اطلاق می‌شود که از طریق آن افراد ارزش‌ها، نگرش‌ها، دانش، هنجارها و رفتارهای مرتبط با مدیریت مالی و رفاه را کسب کرده و توسعه می‌دهند (کومار و همکاران، ۲۰۲۴). این مفهوم بر تأثیر عوامل مختلف جامعه‌پذیری، به‌ویژه اعضای خانواده، بر سواد مالی و رفتارهای فرد تأکید می‌کند. در واقع جامعه‌پذیری مالی یک جنبه اساسی از توسعه سواد و توانایی مالی است که به‌طور قابل توجهی بر توانایی فرد برای مدیریت مؤثر امور مالی خود در طول زندگی تأثیر می‌گذارد. به‌بیان بهتر جامعه‌پذیری مالی یک عنصر اساسی است که رفتار مالی افراد را شکل می‌دهد و می‌تواند از طریق پرورش عادات مالی مثبت مثل شیوه‌های اجتماعی مؤثر، رفتار مالی افراد را بهبود دهد (گویال و همکاران، ۲۰۲۳). به بیان ساده‌تر جامعه‌پذیری مالی برای بهبود رفتار مالی حیاتی است زیرا زمینه را برای سواد مالی فراهم می‌کند، عادات مثبت مدیریت پول را ترویج می‌کند، استرس مربوط به امور مالی را کاهش می‌دهد، رفاه بلندمدت را افزایش می‌دهد و تحت تأثیر عوامل اجتماعی مختلف قرار می‌گیرد. از این رو بهبود جامعه‌پذیری مالی هم برای سواد مالی و هم رفتار مالی ضروری است (گویال و همکاران، ۲۰۲۳). یکی دیگر از محرک‌هایی که بر رفتار مالی تأثیرگذار است، سواد مالی می‌باشد که به معنای توانایی درک و استفاده مؤثر از مهارت‌های مالی مختلف است که شامل مدیریت مالی شخصی، بودجه‌بندی، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و درک اصول مالی مانند بهره مرکب و مدیریت بدهی است (الراسید و سلطان، ۲۰۲۴). در واقع سواد مالی شامل دانش و رفتارهای لازم برای افراد برای تصمیم‌گیری آگاهانه در

³ Goyal

⁴ Huang and Park

⁵ Al-Rashid and Sultan

⁶ Financial socialization

مورد امور مالی است که در نهایت منجر به ثبات و امنیت مالی بیشتر می‌شود. سواد مالی تأثیر مثبت مستقیمی بر رفتار مالی دارد. بهبود سواد مالی یک سیاست مؤثر برای بهبود رفتارها و نتایج مالی فردی است. در واقع بهبود سواد مالی برای پرورش رفتار مالی سالم در بین افراد ضروری است. سواد مالی نه تنها توانایی‌های تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد، بلکه اعتماد به نفس را در مدیریت مؤثر امور مالی شخصی القا می‌کند (ستیان و همکاران، ۲۰۲۴). هم جامعه‌پذیری مالی، هم سواد مالی^۷ و هم سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی برای پرورش رفتار مالی بسیار مهم هستند. جامعه‌پذیری شدن مالی مؤثر در خانواده می‌تواند سواد مالی فرد را افزایش دهد، که متعاقباً منجر به بهبود تصمیم‌گیری مالی و رفتارهای مالی او می‌شود. در واقع تعامل بین جامعه‌پذیری مالی و سواد مالی برای بهبود رفتار مالی فردی حیاتی است. از این رو شیوه‌های مؤثر اجتماعی شدن مبتنی بر خانواده می‌تواند سواد مالی را افزایش دهد و منجر به بهبود رفتار مالی شود. سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی می‌تواند با طراحی و ارائه خدمات تکنولوژی مالی تمرکز بر سودمندی و فواید آن برای مشتریان، به افزایش استفاده از این خدمات و بهبود رفتار مالی مشتریان کمک کند. بنابراین از آنجایی که پژوهش حاضر در راستای همین موضوع انجام می‌شود و از آنجایی که می‌تواند با ارائه پیشنهادهای مناسب به بهبود سواد مالی، جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی افراد کمک کند اهمیت و ضرورت پیدا می‌کند. از این رو با توجه به مطالب گفته شده مسئله اصلی این پژوهش به شرح زیر است: بررسی رابطه بین جامعه‌پذیری مالی و سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی با رفتار مالی با توجه به نقش میانجی سواد مالی.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

جامعه‌پذیری مالی به افراد کمک می‌کند تا اعتماد به نفس بیشتری در زمینه امور مالی خود پیدا کنند. هنگامی که افراد بر مفاهیم مالی تسلط داشته باشند، می‌توانند از فرصت‌های مالی بهره‌برداری کنند و به دنبال پیشرفت در زمینه‌های مختلف اقتصادی برآیند. این اطمینان می‌تواند تأثیر مثبت زیادی در کیفیت تصمیم‌گیری‌های روزمره آن‌ها داشته باشد. سومین دلایل اهمیت جامعه‌پذیری مالی به تأثیر آن بر بهبود کیفیت عمومی زندگی برمی‌گردد (اگنیو و همکاران، ۲۰۱۷). زمانی که افراد و خانواده‌ها در زمینه مالی آگاهی لازم را داشته باشند، می‌توانند به بهبود وضعیت مالی خود و نهایتاً به بهبود وضعیت اقتصادی جامعه کمک کنند. کاهش ریسک‌های مالی و ارتقاء سطح زندگی می‌تواند منجر به افزایش رفاه اجتماعی و کاهش فقر در جوامع شود. افزون بر این، جامعه‌پذیری مالی می‌تواند به تقویت اقتصاد ملی نیز کمک

⁷ Financial literacy

کند. زمانی که تعداد بیشتری از افراد جامعه توانمند شوند و به‌درستی با منابع مالی خود برخورد کنند، این امر می‌تواند به رشد و توسعه اقتصادی کشورها منجر شود و در نهایت به افزایش پایداری اقتصادی کمک کند (اگنیو و همکاران، ۲۰۱۷). یکی از مهم‌ترین ابعاد جامعه‌پذیری مالی، آموزش و یادگیری مباحث مالی است که نقش اساسی در بهبود کیفیت زندگی افراد و جوامع ایفا می‌کند. این فرآیند آموزشی باید از سنین پایین آغاز شود و شامل آشنایی با مفاهیم پایه‌ای مانند پس‌انداز، اعتبار، سرمایه‌گذاری، بیمه و مدیریت بدهی‌ها باشد. در واقع، این مفاهیم به‌عنوان ابزارهای ضروری برای اتخاذ تصمیم‌های مالی هوشمندانه و مسئولانه در زندگی روزمره شناخته می‌شوند. آموزش مالی نه تنها به افراد کمک می‌کند تا با نحوه مدیریت منابع مالی خود آشنا شوند، بلکه آنها را به سمت استقلال مالی و توانمندی در مواجهه با چالش‌های اقتصادی هدایت می‌کند. به‌علاوه، درک صحیح از این مفاهیم می‌تواند به افراد کمک کند تا از خطرات مالی جلوگیری کرده و به‌طور مؤثر برنامه‌ریزی کنند (الگارنی و همکاران، ۲۰۲۴). به‌منظور تحقق این هدف، آموزش مالی باید به‌طور گسترده‌ای در مدارس، دانشگاه‌ها و همچنین از طریق برنامه‌های عمومی و سمینارهای آموزشی ترویج یابد. این برنامه‌ها می‌توانند شامل کارگاه‌های عملی، مشاوره‌های مالی و دوره‌های آنلاین باشند که به افراد این امکان را می‌دهند تا مهارت‌های لازم برای مدیریت مالی خود را کسب کنند. علاوه بر این، رسانه‌ها و فناوری‌های نوین نیز می‌توانند در انتقال اطلاعات مالی به عموم مردم نقش مهمی ایفا کنند. به‌طور کلی، ایجاد یک فرهنگ مالی قوی در جامعه که در آن افراد از اطلاعات و ابزارهای مالی به‌طور مؤثر استفاده کنند، ضروری است. به این ترتیب، با افزایش سطح آموزش مالی، می‌توان به بهبود وضعیت اقتصادی فردی و اجتماعی کمک کرد و جامعه‌ای با آگاهی مالی بالا و تصمیمات مالی بهتری ایجاد نمود (شیم، ۲۰۱۳). دسترسی به خدمات مالی^۸ به موضوعی کلیدی و اهمیت‌دار اشاره می‌کند که شامل توانایی افراد و جوامع در دستیابی به خدمات مالی مختلف می‌باشد. این خدمات شامل حساب‌های بانکی، وام‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها و خدمات بیمه است که هر یک نقش مهمی در زندگی اقتصادی افراد و همچنین در روند توسعه اقتصادی جامعه ایفا می‌کنند. دسترسی به حساب‌های بانکی به افراد این امکان را می‌دهد که پس‌انداز کنند، به سهولت تراکنش‌های مالی انجام دهند و امنیت مالی خود را افزایش دهند. وام‌ها می‌توانند به‌عنوان ابزاری برای تأمین مالی نیازها و پروژه‌های مختلف مورد استفاده قرار گیرند، از خرید خانه تا ایجاد کسب و کار (جوان پاک و همکاران، ۲۰۲۳). سرمایه‌گذاری‌ها نیز فرصتی برای رشد مالی فراهم می‌کنند و به افراد این امکان را می‌دهند که از دارایی‌های خود بهره‌وری بیشتری داشته باشند. خدمات بیمه نیز به‌عنوان یک عامل محافظتی شناخته می‌شوند که به افراد و خانواده‌ها کمک می‌کند تا در برابر خطرات و حوادث غیرمترقبه مالی حمایت شوند. دسترسی به این

^۸ Financial services

خدمات به‌ویژه برای قشرهای آسیب‌پذیر جامعه اهمیت خاصی دارد. این قشرها شامل افراد کم‌درآمد، زنان سرپرست خانوار، اقلیت‌های قومی و افرادی هستند که ممکن است به‌دلیل مشکلات اقتصادی، اجتماعی یا جغرافیایی از خدمات مالی محروم باشند. فراهم کردن دسترسی به خدمات مالی برای این گروه‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی آن‌ها، افزایش قدرت خرید و توانمندی اقتصادی آن‌ها کمک کند و در نهایت به کاهش نابرابری‌های اقتصادی در جامعه منجر شود (شریف و نقوی، ۲۰۲۰). بنابراین، توجه به زیرساخت‌های مالی، سیاست‌های حمایتی و ایجاد امکاناتی که دسترسی به خدمات مالی را برای همه افراد جامعه تسهیل کند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این امر نه‌تنها به بهبود وضعیت اقتصادی فردی کمک می‌کند بلکه می‌تواند زمینه‌ساز توسعه پایدار و عدالت اجتماعی در سطح جامعه نیز باشد (شریف و نقوی، ۲۰۲۰). آگاهی و اطلاعات یکی از ارکان اساسی در فرآیند جامعه‌پذیری مالی به‌شمار می‌رود. داشتن آگاهی از حقوق و مسئولیت‌های مالی، به افراد این امکان را می‌دهد که در مواجهه با مسائل اقتصادی و مالی به‌درستی عمل کنند و از حقوق خود بهره‌برداری نمایند. شناخت تعهدات و الزامات قانونی که به نوعی با فعالیت‌های مالی ارتباط دارد، توانایی افراد را در مدیریت امور مالی خود افزایش می‌دهد و به آن‌ها کمک می‌کند تا از مشکلات حقوقی و مالی پیشگیری کنند. علاوه بر این، آگاهی از قوانین و مقررات مالی، افراد را در برابر چالش‌های مختلف اقتصادی محافظت می‌کند و فرصتی را برای بهره‌مندی از تسهیلات قانونی فراهم می‌آورد. به‌عنوان مثال، افراد می‌توانند در زمینه‌های مالیاتی، سرمایه‌گذاری، و همچنین قراردادهای مالی خود با شناختی درست اقدام کنند و از سوءاستفاده‌های محتمل جلوگیری نمایند (ریاوهمکاران، ۲۰۱۹). همچنین، شناخت ابزارهای مالی موجود، از جمله انواع حساب‌های بانکی، وام‌ها، بیمه‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها، برای هر فردی یک مزیت به‌شمار می‌رود. با داشتن اطلاعات لازم در این زمینه، افراد می‌توانند بهترین انتخاب‌ها را بر اساس نیازها و اهداف خود داشته باشند. به‌عبارت دیگر، شناخت ابزارهای مالی به افراد کمک می‌کند تا منابع مالی خود را بهینه‌سازی کرده و به تحقق اهداف مالی خود نزدیک‌تر شوند. این آگاهی و اطلاعات، نه‌تنها به خود افراد، بلکه به جامعه نیز کمک می‌کند تا در یک بستر مالی سالم و پایدار زندگی کنند و به رشد اقتصادی و اجتماعی جامعه کمک نمایند. بنابراین، ارتقا سطح آگاهی و اطلاعات مالی در بین افراد، یک ضرورت غیرقابل‌انکار به نظر می‌رسد که می‌تواند تأثیرات مثبتی در همه ابعاد اقتصادی و اجتماعی داشته‌باشد (ریا و همکاران، ۲۰۱۹). یکی از مباحث دیگر در جامعه‌پذیری مالی بحث اعتبار و اعتماد^۹ می‌باشد. اعتبار^{۱۰} به‌طور کلی به توانایی و قابلیت افراد و نهادها

^۹ trust

^{۱۰} Validity

برای برقراری و حفظ روابط مالی پایدار و قابل اعتماد اشاره دارد. این مفهوم به معنای این است که افراد و مؤسسات باید قادر باشند به یکدیگر اعتماد کنند و قابلیتی برای انجام معاملات مالی داشته باشند. اعتبار به نوعی نمایانگر گواهینامه‌ای است که نشان می‌دهد یک شخص یا سازمان می‌تواند به تعهدات مالی خود عمل کند و به این ترتیب، اعتماد بیشتری را در میان سایر افراد و مؤسسات ایجاد می‌کند. ایجاد و تقویت اعتماد در بین افراد و مؤسسات مالی یکی از ارکان اساسی برای توسعه و پیشرفت جامعه مالی است. این اعتماد نه تنها به تقویت روابط بین فردی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به ارتقا ثبات و بهره‌وری در بازارهای مالی منجر شود. وقتی افراد و مؤسسات به یکدیگر اعتماد دارند، تمایل بیشتری به همکاری و مشارکت در پروژه‌های سرمایه‌گذاری و مالی خواهند داشت. این امر می‌تواند به توسعه اقتصادی و پیشرفت‌های اجتماعی کمک کند (کاتور، ۲۰۲۴). به علاوه، وجود یک سیستم مالی قابل اعتماد می‌تواند موجب جلب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی شود، چرا که سرمایه‌گذاران به دنبال محیط‌های پایدار و ایمن برای سرمایه‌گذاری هستند. همچنین، ایجاد اعتماد در جامعه مالی می‌تواند منجر به کاهش هزینه‌ها و ریسک‌ها در انجام معاملات مالی شود، زیرا افراد و مؤسسات با اطمینان بیشتری می‌توانند به یکدیگر متعهد شوند. در نهایت، اعتبار و اعتماد نه تنها به بهبود و توسعه روابط مالی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به تقویت جامعه‌پذیری مالی نیز منجر شود. جامعه‌ای که در آن اعتبار و اعتماد به دست آمده باشد، به مراتب پایدارتر و مقاوم‌تر در برابر نوسانات اقتصادی خواهد بود (ژائو و همکاران، ۲۰۲۳).

پیشینه پژوهش‌های خارجی

سویانتو و همکاران (۲۰۲۱) تحقیقی با عنوان تأثیر اجتماعی شدن مالی و سواد مالی بر رفتارهای مالی: یک مطالعه تجربی در کشور اندونزی انجام دادند. که نتایج تحقیق بیانگر آن است که مسائل اجتماعی به صورت مستقیم بر رفتار مالی و سواد مالی تأثیرگذار است. و از طرفی دیگر سابقه مالی تأثیر معکوس بر سواد مالی دارد، ولی تأثیر مستقیم بر رفتارهای مالی دارد. علاوه بر این نتایج تحقیق نشان دهنده آن است که جامعه‌پذیری مالی به عنوان عنصر اصلی در رفتار مالی و سواد مالی می‌باشد. نشان دهنده آن است که اثرات عوامل اجتماعی، دانش آموزان را در بهبود رفتار و سواد مالی آنها مؤثر می‌باشد. و همچنین سابقه نیز بر رفتارهای مالی تأثیرگذار است. خوارو سرور و همکاران (۲۰۲۱) تحقیق تحت عنوان سواد مالی و رفتار مالی با تأثیر میانجی اجتماعی شدن مالی خانواده در مؤسسات مالی لاهور، پاکستان انجام دادند. که نتایج تحقیق بیانگر آن است که سواد مالی رابطه مستقیم و مثبت با رفتار مالی و اجتماعی شدن دارد.

رادیانته و سوریانته (۲۰۲۳) پژوهشی تحت عنوان تجزیه و تحلیل مزایای فناوری مالی و جامعه‌پذیری مالی به سمت رفتار مالی با سواد مالی به عنوان متغیر میانجی انجام دادند. نتیجه نشان می‌دهد که سواد مالی و اجتماعی شدن مالی به طور مثبت بر رفتار مالی تأثیر می‌گذارد در حالی که سودمندی درک شده از متغیرهای فناوری مالی بر رفتار مالی تأثیر نمی‌گذارد. همچنین نتایج میانجی‌گری نشان می‌دهد که سواد مالی می‌تواند سودمندی درک شده از فناوری مالی و اجتماعی شدن مالی را در رفتار مالی دانشجویان دانشگاه سورابایا واسطه کند.

راپینا و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیق با عنوان تأثیر سواد مالی و رفتار مالی در انگیزه کارآفرینی - شواهدی از اندونزی انجام دادند. که نتایج بیانگر آن است که عامل تأثیرگذار در رشد اقتصادی می‌تواند به کارآفرینی اشاره کرد چون باعث رفاه اجتماعی در جامعه می‌شود. دولت اندونزی به دنبال آن است که کارآفرینی را در بین دانشگاه‌ها و مردم رونق دهد. نتایج این تحقیق نشان دهنده رابطه مستقیم بین سواد مالی و رفتار مالی دانشجویان رشته حسابداری وجود دارد. و همچنین رابطه مستقیم بین سواد مالی و رفتار مالی با کارآفرینی وجود دارد.

عبدالله و همکاران (۲۰۲۴) پژوهشی تحت عنوان تأثیر سواد مالی دیجیتال بر رفتار مالی انجام دادند. طبق نتایج به دست آمده روابط اساسی بسیاری را از ابعاد سواد مالی دیجیتال و ابعاد مختلف رفتار مالی را نشان داد. به عبارت دقیق‌تر، دانش مالی، آگاهی و تصمیم‌گیری عواملی بودند که بیشترین تأثیر را بر رفتار مالی داشتند.

کومار و همکاران (۲۰۲۴) پژوهشی تحت عنوان آیا اجتماعی شدن مالی، سواد مالی، نگرش مالی و رفتار مالی روستاییان، رفاه مالی آنها را پیش‌بینی می‌کند؟ انجام دادند. نتایج نشان می‌دهد که رفتار مالی روستاییان مرد به طور قابل توجهی توسط نگرش مالی آنها تعیین می‌شود و پس از آن جامعه‌پذیری مالی (FS) و سواد مالی (FL) قرار دارند.

پیشینه پژوهش‌های داخلی

گوهری و فرزاد (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان بررسی تأثیر عوامل انگیزشی، دینی و رفتار مالی والدین بر رفتارهای مالی جوانان انجام داده‌اند که نتایج تحقیق بیانگر آن است که رفتار مالی جوانان تحت تأثیر مستقیم از باورهای دینی والدین و خودشان می‌باشند. همچنین، رفتار مالی والدین و آموزش های مالی آنان به طور معناداری بر رفتار مالی جوانان تأثیر گذار است.

هراتیان و پیری (۱۳۹۸) در تحقیق تحت عنوان بررسی دانش، نگرش و رفتار مالی در سواد مالی دانشجویان انجام دادند. نتایج بیانگر آن است که بین نگرش و رفتار مالی و دانش و نگرش مالی رابطه مستقیم وجود دارد و بر سطح سواد مالی دانشجویان تأثیر مثبت دارد.

نظری و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان بررسی تأثیر جامعه‌پذیری مالی بر رضایت مندی مالی سرمایه‌گذاران با توجه به نقش میانجی‌گری جزم‌نگری مالی انجام دادند که نتایج تحقیق بیانگر آن است که، با توجه به تأثیر مثبت جامعه‌پذیری مالی که یکی از ابعاد آن شبکه‌های ارتباط جمعی اجتماعی است بر رضایت مندی مالی، شایسته است شرکت‌ها در راستای تحقق اهداف گزارشگری مالی، افشاء داوطلبانه اطلاعات و علامت‌دهی که منجر به کاهش ریسک و عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود، نسبت به اطلاع‌رسانی از طریق روش‌های نوین مانند شبکه‌های اجتماعی و افزودن آنها به روش‌های گزارشگری پیشین اقدام نمایند. همچنین با افزایش اقدامات برای جامعه‌پذیری مالی از قبیل توسعه شبکه‌های اجتماعی، می‌توان بر کاهش جزم‌نگری مالی سرمایه‌گذاران و افزایش اعتماد آنها که مانعی برای سرمایه‌گذاری تلقی می‌گردد، تأثیر گذاشت. بنابراین، با افزایش حجم سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه، ضمن کاهش ریسک‌های ورود به بازار و رونق آن، شاهد ارتقا رضایت مندی مالی سرمایه‌گذاران و اطمینان بیشتر آنها خواهیم بود. به‌علاوه با افزایش رضایتمندی مالی افراد، موجبات افزایش میزان سرمایه‌گذاری‌ها فراهم خواهد آمد.

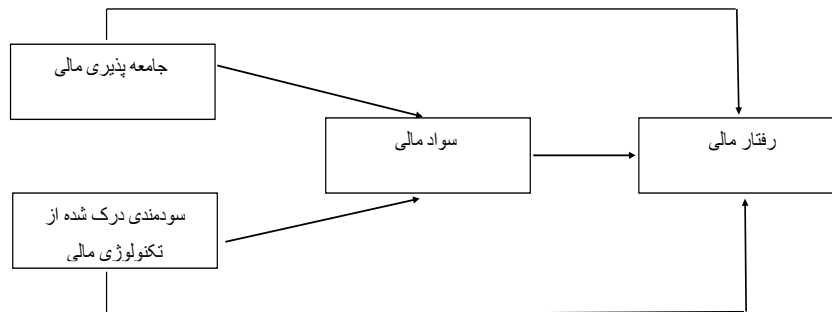
رنجبر و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی تحت عنوان بررسی تأثیر جامعه‌پذیری مالی بر پیامدهای مالی انجام دادند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که جامعه‌پذیری مالی بر رفاه مالی و رفتار مالی رابطه معکوس دارد. و جامعه‌پذیری مالی با خودکارآمدی و دانش مالی و مهارت مالی رابطه مستقیم دارد. و همچنین رفتار مالی با دانش مالی و مهارت مالی رابطه مثبت و معناداری دارد. و رفاه مالی با دانش و مهارت و کارآمدی مالی رابطه معناداری ندارد. و همچنین رفتار مالی می‌تواند بر رفاه مالی تأثیر مستقیم و معناداری داشته‌باشد.

آغاسعدت و همکاران (۱۴۰۳) پژوهشی تحت عنوان بررسی تأثیر سواد مالی بر جامعه‌پذیری و خودکارآمدی مالی انجام دادند. نتایج بیانگر آن است که سواد مالی خانواده بر سواد مالی دانش‌آموزان رابطه معناداری دارد. و همچنین سواد مالی با خودکارآمدی مالی و جامعه‌پذیری مالی رابطه معناداری دارد. یخدانی و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیق به‌عنوان بررسی باورها و وسعت تعاملات اجتماعی سرمایه‌گذاران بر تمایل به سرمایه‌گذاری آنها با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی سواد مالی انجام دادند. که نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که این باورها، منجر به تمایلات متفاوتی در سرمایه‌گذاری آنها می‌شود. علاوه بر

این، وسعت تعاملات اجتماعی نیز به‌عنوان عاملی محرک، تمایل سرمایه‌گذاران به مشارکت بیشتر در فعالیتهای سرمایه‌گذاری را تقویت می‌کند. این نتایج بر اهمیت در نظر گرفتن عوامل شناختی و اجتماعی در تحلیل رفتار سرمایه‌گذاران در بازار تأکید می‌کند و می‌تواند بینش‌های ارزشمندی را برای فعالان بازار فراهم آورد.

همان‌طور که مشاهده می‌کنید، پژوهش حاضر با پژوهش‌های پیشین تفاوت اساسی دارد، زیرا در پژوهش‌های پیشین تلاش‌هایی صورت گرفته تا اثرات مستقیم جامعه‌پذیری مالی و تکنولوژی مالی بر رفتار مالی افراد سنجیده شود. با این حال، پژوهش حاضر با رویکردی متمایز، بر نقش کلیدی و واسطه‌ای سواد مالی در این رابطه تمرکز دارد. این جنبه، یعنی بررسی سواد مالی به‌عنوان یک حلقه ارتباطی بین جامعه‌پذیری مالی و تکنولوژی مالی از یک سوء و رفتار مالی از سوی دیگر، به‌ندرت و با دقت کمتر در مطالعات قبلی مورد توجه و بررسی قرار گرفته است. این پژوهش به‌دنبال آن است تا این شکاف تحقیقاتی را پر کرده و درک عمیق‌تری از سازوکارهای تأثیرگذاری این عوامل بر رفتار مالی ارائه دهد. در دنیای امروز، جامعه‌پذیری مالی به‌معنای درک و پذیرش مفاهیم و ابزارهای مالی در میان افراد و گروه‌های مختلف است. این مفهوم به‌ویژه در ارتباط با تکنولوژی مالی که به‌سرعت در حال پیشرفت و گسترش است، اهمیت بیشتری پیدا کرده است. سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی نیز به‌معنای ارزشی است که افراد برای ابزارها و خدمات مالی دیجیتال قائل هستند. این درک می‌تواند تأثیر زیادی بر رفتار مالی افراد داشته‌باشد. به‌عنوان مثال، اگر فرد باور داشته‌باشد که استفاده از یک ابزار مالی الکترونیکی می‌تواند به بهبود وضعیت مالی او کمک کند، احتمال بیشتری وجود دارد که از آن ابزار استفاده کند. در این میان، سواد مالی به‌عنوان یک عامل میانجی تأثیر مستقیمی بر این روابط دارد. سواد مالی به توانایی افراد در درک مفاهیم مالی، مدیریت منابع، و اتخاذ تصمیمات مالی هوشمندانه اشاره دارد. افرادی که دارای سواد مالی بالایی هستند، معمولاً بهتر می‌توانند از مزایای تکنولوژی مالی بهره‌برداری کنند و به‌این ترتیب رفتار مالی مطلوب‌تری را اتخاذ کنند. بنابراین، در جمع‌بندی پیشینه مربوط به این موضوع، می‌توان به اهمیت مطالعه و بررسی این روابط پرداخت تا بتوان نتایج حاصل از آن را در راستای بهبود مدیریت مالی افراد و تسهیل استفاده از فناوری‌های مالی نوین به کار گرفت. این تحقیق می‌تواند به شناخت بهتر نیازهای مالی جامعه و توسعه راهکارهایی برای افزایش سواد مالی و بهبود رفتار مالی منجر شود.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش (محقق ساخته)

۳- فرضیه‌های پژوهش

جامعه‌پذیری مالی به‌عنوان یک فرآیند کلیدی در تقویت احساس مسئولیت مالی افراد و گروه‌ها در جامعه شناخته می‌شود. این فرآیند شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و تجربیات است که منجر به ارتقاء توانایی‌های مالی افراد می‌شود. در واقع، جامعه‌پذیری مالی به آموزش و انتقال مهارت‌ها، دانش و رفتارهای حیاتی در زمینه مدیریت منابع مالی و مالیات مرتبط با آن اشاره دارد (گودمونسون ۱۱ و همکاران، ۲۰۱۶). جامعه‌پذیری مالی، به‌عنوان یکی از جنبه‌های مهم توانمندسازی اقتصادی فردی و اجتماعی، نقش به‌سزایی در بهبود کیفیت زندگی افراد و جوامع ایفا می‌کند. از آنجا که در دنیای پیچیده امروزی، تصمیم‌گیری‌های مالی و اقتصادی به یکی از اصلی‌ترین ملزومات برای دستیابی به موفقیت‌ها و هدف‌های شخصی تبدیل شده‌است، پی‌بردن به اهمیت جامعه‌پذیری مالی امری ضروری به نظر می‌رسد. اولین دلیل اهمیت جامعه‌پذیری مالی، افزایش آگاهی و دانش افراد درباره مسائل مالی است. افرادی که با مفاهیم مالی آشنا هستند، قادرند به‌طور بهتری مدیریت مالی خود را انجام دهند و در نتیجه، از تصمیم‌گیری‌های نادرست و مواجهه با مشکلات اقتصادی جلوگیری کنند. این آگاهی می‌تواند شامل اطلاعاتی درباره بودجه‌بندی، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و نحوه استفاده مؤثر از منابع مالی باشد (خوار ۱۲ و سرور، ۲۰۲۱). سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی نیز یکی دیگر از عواملی است که می‌تواند بر رفتار مالی تأثیر گذار باشد. این مفهوم که به میزان اعتقاد فرد به اینکه استفاده از یک فناوری خاص می‌تواند عملکرد شغلی یا زندگی روزمره‌اش را بهبود بخشد، اشاره دارد، نقش به‌سزایی بر رفتار مالی افراد دارد. در

¹¹ Gudmundsson

¹² Khawar and Sarwar

واقع درک سودمندی و فواید خدمات مالی دیجیتال توسط مشتریان، نقش کلیدی در شکل‌گیری رفتار مالی مثبت آنها و در نهایت پذیرش واقعی این خدمات ایفا می‌کند. بنابراین طراحی و ارائه خدمات تکنولوژی مالی با تمرکز بر سودمندی و فواید آن برای مشتریان، می‌تواند به افزایش استفاده از این خدمات و بهبود رفتار مالی مشتریان کمک کند (رادپانتو و سورپانتو، ۱۳، ۲۰۲۳).

فرضیه اصلی: بین جامعه‌پذیری مالی و سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی با رفتار مالی با توجه به نقش میانجی سواد مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی:

نگرش‌های افراد نسبت به پول، سرمایه‌گذاری و پس‌انداز نقش بسیار مهم و حیاتی در فرآیند جامعه‌پذیری مالی ایفا می‌کند. به‌طور خاص، هر فردی ممکن است با توجه به تجربیات شخصی، فرهنگ و آموزه‌های خانواده خود، دیدگاه متفاوتی نسبت به ارزش پول و چگونگی مدیریت آن داشته‌باشد. برخی ممکن است پول را به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به راحتی و آسایش در نظر بگیرند، در حالی که دیگران ممکن است آن را وسیله‌ای برای رسیدن به هدف‌های بلندمدت و تأمین امنیت مالی ببینند. درک و توجه به این نگرش‌ها می‌تواند به طراحی و تدوین برنامه‌های آموزشی مناسب و مؤثر در حوزه مالی کمک کند (رحمان و همکاران، ۲۰۱۵). به‌عنوان مثال، اگر برنامه‌های آموزشی بتوانند به نگرش‌های مثبت میان افراد نسبت به سرمایه‌گذاری و پس‌انداز پرداخته و آنها را تقویت کنند، احتمال موفقیت این برنامه‌ها افزایش می‌یابد. همچنین، شناسایی و تجزیه و تحلیل نگرش‌های منفی یا موانع موجود در ذهنیت جامعه نسبت به پول مدیریت مالی می‌تواند به ایجاد تغییرات لازم در برنامه‌های آموزشی و ترویجی منجر شود. به این ترتیب، توجه به رفتارها و نگرش‌های مالی افراد نه تنها می‌تواند به بهبود وضعیت مالی شخصی آنها کمک کند، بلکه همچنین به افزایش آگاهی عمومی و تسهیل توسعه اقتصادی جامعه دامن بزند. در نهایت، یک درک عمیق از نگرش‌های مالی می‌تواند به ایجاد یک فرهنگ پولی سالم و پایدار منجر شود که در آن افراد به‌طور مؤثری به مدیریت منابع مالی خود بپردازند و در نتیجه کیفیت زندگی خود و جامعه را ارتقا بخشند (بوسیول، ۲۰۲۲).

فرضیه فرعی اول: جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی رابطه معنی‌داری دارند.

تکنولوژی‌های مالی می‌توانند فرآیندهای مالی کسب‌وکارها را بهبود بخشند و به کاهش هزینه‌ها کمک کنند. با اتوماتیک‌سازی بسیاری از وظایف مالی، از جمله صدور فاکتورها و پیگیری پرداخت‌ها، کسب‌وکارها

¹³ Radianto and Soriano

می‌توانند زمان و منابع کمتری را صرف امور مالی کنند و این منابع را به بخش‌های دیگر کسب‌وکار تخصیص دهند. همچنین، به دلیل افزایش شفافیت و دقت در گزارش‌دهی مالی، کسب‌وکارها قادر خواهند بود تا تصمیم‌های بهتری را اتخاذ کنند که به رشد و توسعه پایدار آنها منجر می‌شود. درک صحیح و علمی از سودمندی‌های تکنولوژی مالی از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند به پذیرش گسترده‌تر این تکنولوژی‌ها منجر شود. به همین دلیل، بررسی عواملی که بر درک سودمندی تکنولوژی مالی تأثیر می‌گذارند، بسیار حائز اهمیت بوده و می‌تواند به بهینه‌سازی بیشتر ابزارها و خدمات منجر شود. نیاز به آموزش و آگاهی‌بخشی در زمینه چنین تکنولوژی‌هایی احساس می‌شود تا کاربران به‌نحو احسن از امکانات آن بهره‌برداری کنند و دیدگاه مثبتی نسبت به آن‌ها پیدا کنند. در نهایت، باید گفت که سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی به توانایی افراد و سازمان‌ها در بهره‌برداری مؤثر از این ابزارها بستگی دارد. تأثیرات این تکنولوژی‌ها بر بازارهای مالی و اقتصاد کلی می‌تواند وسیع و عمیق باشد و به تعمیق تعاملات اقتصادی، افزایش سطح رفاه و توسعه پایدار کمک کند. از این رو، تشویق به استفاده از تکنولوژی‌های مالی باید به عنوان یک اولویت در دستور کار قرار گیرد (شریف و نقوی ۱۴، ۲۰۲۰).

فرضیه فرعی دوم: سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی رابطه معنی‌داری دارند.

نوع و میزان تحصیلات افراد، به همراه سطح آگاهی آن‌ها در زمینه‌های مالی و تکنولوژیک، می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر میزان درک و پذیرش آن‌ها از مفهوم فین‌تک (فناوری مالی) داشته‌باشد. به عبارت دیگر، افرادی که دارای تحصیلات عالی و تخصص‌های مرتبط با فناوری و امور مالی هستند، معمولاً به راحتی می‌توانند نوآوری‌های موجود در این حوزه را شناسایی کرده و از آن‌ها بهره‌برداری کنند. به عنوان مثال، افرادی که در این رشته‌های مرتبط با علوم کامپیوتر، مالی و اقتصاد تحصیل کرده‌اند، به دلیل بنیادهای علمی و عملی که در این حوزه‌ها کسب کرده‌اند، نه تنها قادر به درک پیچیدگی‌های تکنولوژی‌های نوین مالی هستند، بلکه همچنین می‌توانند به سرعت از قابلیت‌ها و مزایای این ابزارها بهره‌برداری کنند. همچنین، آگاهی از فناوری‌های جدید و نحوه کارکرد آن‌ها می‌تواند به افراد کمک کند تا در انتخاب و استفاده از خدمات مالی الکترونیکی و پلتفرم‌های فین‌تک تصمیمات بهتری بگیرند. افرادی که به روز هستند و در جریان جدیدترین تحولات و نوآوری‌ها قرار دارند، توانایی بیشتری در پاسخ‌گویی به چالش‌های مالی و اقتصادی دارند و می‌توانند به‌طور مؤثرتری از امکانات و خدمات ارائه شده توسط شرکت‌های فین‌تک استفاده کنند. بنابراین، فراهم کردن بسترهای لازم برای ارتقا تحصیلات و افزایش سطح آگاهی افراد در این حوزه نهایتاً منجر به بهبود توانایی‌ها و مهارت‌های آن‌ها در

¹⁴ Sharif and Naghavi

استفاده از تکنولوژی‌های مالی می‌شود و می‌تواند به تقویت سطح کلی مالی جامعه کمک شایانی نماید (بوامپونگ ۱۵ و همکاران، ۲۰۲۲).

فرضیه فرعی سوم: جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند. رفتار مالی شاخه‌ای از اقتصاد رفتاری است که نشان می‌دهد سوگیری‌های روانی بر رفتار مالی افراد تأثیر می‌گذارد. این نظریه مبتنی بر این واقعیت است که افراد اغلب غیرمنطقی هستند و تحت تأثیر سوگیری‌های شناختی و احساسات قرار می‌گیرند. رفتار مالی به سرمایه‌گذاران، مشاوران مالی و سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا رفتارهای غیرمنطقی در بازارهای مالی را درک کرده و آن را کاهش دهند. این امر تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر را امکان‌پذیر می‌کند، مدیریت ریسک را بهبود می‌بخشد و کارایی بازار را افزایش می‌دهد. رفتار مالی می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند اهداف مالی، نگرش‌ها، ترجیحات، احساسات و هنجارهای اجتماعی قرار گیرد. رفتار مالی می‌تواند بر نتایج مالی و رفاه افراد تأثیر بگذارد. (رنجبر و همکاران، ۱۴۰۲)

تحلیل رفتار مالی می‌تواند به پژوهشگران، مشاوران مالی و سایر ذی‌نفعان کمک کند تا درک بهتری از استراتژی‌های مالی افراد و سازمان‌ها به دست آورده و راهکارهای بهتری برای بهبود وضعیت مالی ارائه دهند. این تحلیل‌ها می‌توانند شامل شناسایی الگوهای رایج در مصرف و سرمایه‌گذاری، بررسی تأثیرات فرهنگی بر رفتار مالی، و ارزیابی روش‌های مؤثری برای مدیریت منابع مالی باشند. به‌طور کلی، توانایی درک و استفاده از تکنولوژی مالی نه تنها به افزایش کارایی و سودآوری کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به تسهیل دسترسی به خدمات مالی، بهبود تجربه مشتری، و افزایش رقابت‌پذیری در بازارهای مختلف کمک کند. با توجه به اهمیت روزافزون این فناوری در دنیای تجارت و اقتصاد، آگاهی از آن و شناخت ارزش‌های نهفته در آن برای هر فرد و سازمانی که در دنیای مالی فعالیت می‌کند، یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر محسوب می‌شود. در نهایت، این تکنولوژی نه تنها به تسهیل کارها، بلکه به نوآوری در مسیرهای جدید مالی و اقتصادی نیز منجر می‌شود که به تحول و پیشرفت جامعه کمک می‌کند (حسین ۱۶، ۲۰۲۲).

فرضیه فرعی چهارم: سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند.

¹⁵ Boampong

¹⁶ Hasyim

۴- روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش آن از نظر ماهیت و هدف کاربردی، از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی و از لحاظ بعد زمان مقطعی بوده است. همچنین، روش گردآوری اطلاعات در پیمایشی است. پژوهش در سال ۱۴۰۳ انجام شده است و به بررسی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته می‌پردازد. مجموعه‌ای از ویژگی‌ها، افراد و واحدها که دست کم یک صفت مشترک دارند، یک جامعه آماری را تشکیل می‌دهند که معمولاً با N نمایش داده می‌شود. جامعه آماری این تحقیق شامل همه کارمندان بخش مالی اداره مالیات استان گلستان به تعداد ۴۰۰ نفر است. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده انجام شده و حجم نمونه نیز با استفاده از جدول مورگان، معادل ۱۹۶ انتخاب گردیده است. در این تحقیق، ابزار اصلی مورد استفاده، پرسشنامه خواهد بود. پرسشنامه‌ای که به کار گرفته می‌شود، به صورت بسته طراحی شده است، به این معنا که گزینه‌های پاسخ برای شرکت‌کنندگان به‌طور مشخص و معین تعریف شده‌اند. این ویژگی باعث می‌شود که محدوده و دامنه پاسخ‌گویی به سؤالات کاملاً روشن و مشخص باشد، و در نتیجه، تحلیل داده‌ها آسان‌تر و دقیق‌تر انجام گیرد. از آنجایی که پرسشنامه‌ای که در این پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد، به صورت بسته طراحی شده است، محقق می‌تواند با پخش کردن این پرسشنامه‌ها در میان جامعه آماری که برای این مطالعه مشخص شده، به جمع‌آوری داده‌ها بپردازد. جامعه آماری پژوهش شامل افرادی است که بر اساس معیارهای خاصی انتخاب شده‌اند و انتظار می‌رود پاسخ‌های آن‌ها به سؤالات پرسشنامه، اطلاعات ارزشمندی را در خصوص موضوع تحقیق ارائه دهد.

جامعه‌پذیری مالی: پرسشنامه استاندارد جامعه‌پذیری مالی رادیانتو و سوریانتو و همکاران (۲۰۲۳) ۶ گویه دارد و با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای اندازه‌گیری می‌شود.

رفتار مالی: پرسشنامه استاندارد رفتار مالی رادیانتو و سوریانتو و همکاران (۲۰۲۳) ۶ گویه دارد و با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای اندازه‌گیری می‌شود.

سواد مالی: پرسشنامه استاندارد سواد مالی مالی رادیانتو و سوریانتو و همکاران (۲۰۲۳) ۷ گویه دارد و با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای اندازه‌گیری می‌شود.

سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی: پرسشنامه استاندارد سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی رادیانتو و سوریانتو و همکاران (۲۰۲۳) ۷ گویه دارد و با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای اندازه‌گیری می‌شود.

در پژوهش حاضر تجزیه و تحلیل‌های کمی، با استفاده از روش‌های آماری به دو صورت توصیفی و استنباطی انجام می‌گیرد. در تحلیل توصیفی، ابتدا برای مشخصات عمومی افراد نمونه مورد مطالعه جداول فراوانی به‌همراه نمودار آماری رسم و سپس برای سؤال‌های مربوط به هر فرضیه جداول توزیع فراوانی تشکیل شده در این جداول، فراوانی پاسخ‌های مربوط به هر سؤال به همراه میانگین و انحراف‌معیار درج

می‌شود. در بخش تحلیل استنباطی ابتدا فرض نرمال بودن توزیع نمونه‌های مورد مطالعه مورد بررسی قرار می‌گیرد. در نهایت با استفاده از مدل معادلات ساختاری به آزمون فرضیه‌های تحقیق پرداخته می‌شود. برای تحلیل توصیفی داده‌ها از نرم‌افزار اس پی اس اس و برای انجام معادلات ساختاری از نرم‌اسمارت پی ال اس استفاده شده‌است.

اشتراک اولیه

جدول اشتراک اولیه شامل دو ستون می‌باشد که هدف آن نشان‌دادن اشتراک یک متغیر (گویه) با مربع همبستگی چندگانه (R^2) با عامل‌ها است. در ستون اول، اشتراکات اولیه قرار دارد که به بیان اشتراک‌ها قبل از استخراج عامل (یا عامل‌ها) پرداخته می‌شود. اشتراک‌های اولیه به‌طور خاص به این معناست که هر یک از متغیرها در این مرحله به‌طور کامل با خودشان همبستگی دارند. به عبارت دیگر، هر متغیر می‌تواند به‌تنهایی و بدون هیچ‌گونه اثر متقابل، اطلاعات کاملی از خود را ارائه دهد. نکته‌ای که در این‌جا باید به آن توجه کرد این است که تمامی اشتراک‌های اولیه برابر با یک هستند. این ویژگی، نشان‌دهنده این است که متغیرها به‌طور کامل با خود همبستگی دارند و هیچ‌گونه اطلاعاتی را از دست نمی‌دهند. علاوه بر این، در ادامه تحلیل، هر چه مقادیر اشتراک استخراجی افزایش یابد (یعنی از ۰/۵ بیشتر باشد)، نشان‌دهنده این است که عامل‌های مورد نظر به‌طور مؤثرتری متغیرها را توصیف و نمایان می‌کنند. به‌عبارت دیگر، مقادیر بالای اشتراک استخراجی بیانگر این است که عوامل استخراج‌شده قادرند به‌طور مؤثر داده‌ها را تجزیه و تحلیل کرده و درک بهتری از روابط بین متغیرها ارائه دهند. در این راستا، جدول (۱) به وضوح نشان می‌دهد که تمامی سؤالات در فرآیند تحلیل عاملی مناسب هستند، زیرا مقادیر اشتراکات سؤالات بالاتر از ۰/۵ است. این افزایش مقادیر اشتراکات به ما این اطمینان را می‌دهد که متغیرهای مورد بررسی ارتباط معناداری با عوامل استخراج‌شده دارند و می‌توانند به‌شکل مؤثری در تحلیل عاملی مورد استفاده قرار گیرند. در نهایت، این جدول می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای ارزیابی و تحلیل داده‌ها در این حوزه به کار رود. به‌کارگیری این نوع جداول در تحلیل‌های آماری به پژوهشگران این امکان را می‌دهد که درک بهتری از ساختار داده‌های خود پیدا کنند و ارتباطات بین متغیرها و عوامل را به شکل دقیق‌تری بررسی نمایند. بدین ترتیب، این ابزار نه تنها به فهم بهتر داده‌ها یاری می‌رساند، بلکه می‌تواند به افزایش بهینه‌سازی و دقت نتایج تحلیل‌های آماری نیز کمک کند.

جدول ۱: اشتراک اولیه

اشتراک اولیه		
	اولیه	استخراج
FS1	۱,۰۰۰	-/۲۵۰
FS2	۱,۰۰۰	-/۶۶۹
FS3	۱,۰۰۰	-/۸۴۱
FS4	۱,۰۰۰	-/۷۸۱
FS5	۱,۰۰۰	-/۸۷۶
FS6	۱,۰۰۰	-/۸۹۷
PUOT1	۱,۰۰۰	-/۹۹۱
PUOT2	۱,۰۰۰	-/۴۷۵
PUOT3	۱,۰۰۰	-/۹۹۵
PUOT4	۱,۰۰۰	-/۷۵۱
PUOT5	۱,۰۰۰	-/۹۸۷
PUOT6	۱,۰۰۰	-/۹۳۷
FL1	۱,۰۰۰	-/۹۴۹
FL2	۱,۰۰۰	-/۷۵۸
FL3	۱,۰۰۰	-/۹۰۳
FL4	۱,۰۰۰	-/۸۲۵
FL5	۱,۰۰۰	-/۷۴۲
FL6	۱,۰۰۰	-/۹۹۱
FL7	۱,۰۰۰	-/۹۴۰
FB1	۱,۰۰۰	-/۹۵۱
FB2	۱,۰۰۰	-/۸۷۳
FB3	۱,۰۰۰	-/۸۶۹
FB4	۱,۰۰۰	-/۸۸۱
FB5	۱,۰۰۰	-/۹۴۴
FB6	۱,۰۰۰	-/۹۹۵

Extraction Method: Principal Component Analysis.

واریانس تبیین شده

در جدول (۲)، نتایج کل واریانس توضیح داده شده به وضوح نشان می‌دهد که سؤالات مورد بررسی در این مطالعه به ۵ عامل اصلی تقسیم شده‌اند. این ۵ عامل نه تنها به صورت مستقل اهمیت دارند، بلکه در مجموع تقریباً ۸۴/۲۸۶ درصد از واریانس کلی را شامل می‌شوند. این درصد بالا از واریانس توضیح داده شده به ما این اطمینان را می‌دهد که اطلاعات موجود در داده‌ها به طور قابل توجهی توسط این هفت عامل تبیین می‌شوند. این درصد بالا از واریانس توضیح داده شده به وضوح نشان‌دهنده روایی و اعتبار ابزار مورد استفاده در این تحقیق است. به عبارت دیگر، نتایج به دست آمده تأییدکننده این هستند که عوامل

شناسایی شده به‌خوبی قادرند تنوع و تفاوت‌های موجود در داده‌ها را تحلیل و تبیین کنند. این موضوع خود نشان‌دهنده دقت و کارایی بالای ابزار اندازه‌گیری به‌کاررفته در جمع‌آوری و تحلیل داده‌هاست. از این رو، می‌توان به راحتی نتیجه‌گیری کرد که این ۵ عامل می‌توانند به‌عنوان مؤلفه‌های کلیدی در تحلیل‌های آتی مورد استفاده قرار گیرند. این عوامل می‌توانند به محققان و پژوهشگران در درک عمیق‌تر و جامع‌تر از موضوع مورد بررسی یاری رساند و به کشف الگوها و روابط موجود در داده‌ها کمک کنند. به این ترتیب، تحلیل و بررسی این هفت عامل نه‌تنها به غنای پژوهش حاضر می‌افزاید، بلکه زمینه‌ساز تحقیقات آینده نیز خواهد بود.

جدول ۲: جدول واریانس تبیین شده

عامل‌ها	جدول واریانس تبیین شده			نسبت واریانس به درصد		
	مقادیر ویژه اولیه	استخراج مجموع بارهای مربعی	عامل‌ها	مقادیر ویژه اولیه	استخراج مجموع بارهای مربعی	نسبت واریانس به درصد
۱	۱۱,۹۹۷	۴۷,۹۸۶	۴۷,۹۸۶	۱۱,۹۹۷	۴۷,۹۸۶	۴۷,۹۸۶
۲	۳,۱۵۵	۱۲,۶۲۱	۶۰,۶۰۷	۳,۱۵۵	۱۲,۶۲۱	۶۰,۶۰۷
۳	۲,۳۸۲	۹,۵۲۹	۷۰,۱۳۷	۲,۳۸۲	۹,۵۲۹	۷۰,۱۳۷
۴	۲,۰۱۵	۸,۰۶۱	۷۸,۱۹۸	۲,۰۱۵	۸,۰۶۱	۷۸,۱۹۸
۵	۱,۵۲۲	۶,۰۸۹	۸۴,۲۸۶	۱,۵۲۲	۶,۰۸۹	۸۴,۲۸۶
۶	۰/۹۱۵	۳,۶۵۸	۸۷,۹۴۵			
۷	۰/۶۵۵	۲,۶۱۹	۹۰,۵۶۴			
۸	۰/۴۹۷	۱,۹۹۰	۹۲,۵۵۳			
۹	۰/۴۴۶	۱,۷۸۴	۹۴,۳۳۷			
۱۰	۰/۳۷۲	۱,۴۸۹	۹۵,۸۲۶			
۱۱	۰/۲۶۹	۱,۰۷۷	۹۶,۹۰۴			
۱۲	۰/۱۷۴	۰/۶۹۷	۹۷,۶۰۱			
۱۳	۰/۱۶۲	۰/۶۵۰	۹۸,۲۵۱			
۱۴	۰/۱۲۴	۰/۴۹۵	۹۸,۷۴۶			
۱۵	۰/۰۹۸	۰/۳۹۲	۹۹,۱۳۷			
۱۶	۰/۰۶۵	۰/۲۵۸	۹۹,۳۹۶			
۱۷	۰/۰۵۹	۰/۲۳۴	۹۹,۶۳۰			
۱۸	۰/۰۳۵	۰/۱۴۱	۹۹,۷۷۱			
۱۹	۰/۰۲۲	۰/۸۹	۹۹,۸۵۹			
۲۰	۰/۰۱۷	۰/۰۶۸	۹۹,۹۲۷			
۲۱	۰/۰۰۹	۰/۰۳۷	۹۹,۹۶۴			
۲۲	۰/۰۰۵	۰/۰۱۸	۹۹,۹۸۲			
۲۳	۰/۰۰۳	۰/۰۱۳	۹۹,۹۹۵			
۲۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۵	۱۰۰,۰۰۰			
۲۵	-7.509E-16	-3.004E-15	100.000			

روش استخراج: تجزیه و تحلیل اجزای اصلی.

ماتریس چرخش یافته‌ی عاملی

در ادامه، ماتریس چرخش یافته‌ی عاملی به طور دقیق و واضح ترسیم شده است. این ماتریس، که به عنوان یک ابزار کارآمد در تحلیل داده‌ها شناخته می‌شود، به ویژه همبستگی‌ها و ارتباطات میان موضوعات مختلف را به تصویر می‌کشد. این موضوعات معمولاً شامل سؤالات یا متغیرهایی هستند که در فرآیند پژوهش مورد بررسی قرار گرفته و نقش کلیدی در درک ابعاد مختلف پدیده‌های مطالعه‌شده ایفا می‌کنند. با نگاهی دقیق‌تر به این ماتریس، متوجه می‌شویم که بار عاملی (نمرات عاملی) هر یک از متغیرها بیش از ۰/۵ است. این نکته اهمیت بالایی دارد زیرا نشان‌دهنده ارتباط معنادار هر متغیر با عامل مربوط به خود است. در واقع، این ارتباط به ما نشان می‌دهد که متغیرها تحت پوشش آن عامل خاص در نظر گرفته می‌شوند و تأثیرات و روابط پیچیده‌ای که بین آن‌ها وجود دارد، می‌تواند با کمک این عوامل تبیین شود. به عبارت دیگر، بار عاملی به وضوح نشان‌دهنده وابستگی هر متغیر به آن عامل خاص است. این وابستگی و ارتباطات می‌تواند به ما در تحلیل داده‌ها و تفسیر نتایج کمک کند، زیرا با درک بهتر از چگونگی تأثیرگذاری متغیرها بر یکدیگر، به بینش‌های عمیق‌تری درباره موضوع پژوهش دست می‌یابیم. ماتریس چرخش یافته‌ی عاملی معمولاً به عنوان ابزاری مؤثر برای شفاف‌سازی و تبیین روابط بین متغیرها و عوامل به کار می‌رود. این ابزار به پژوهشگران و تحلیل‌گران کمک می‌کند تا ساختار داده‌ها را به شکل بهتری درک کنند و الگوهای نهفته و پنهان را شناسایی نمایند.

جدول ۳: ماتریس چرخش یافته عاملی

ماتریس چرخش یافته عاملی					
	عامل‌ها				
	۱	۲	۳	۴	۵
FS1	۰/۰۰۵	۰/۰۸۴	-۰/۲۷۰	۰/۰۹۸	۰/۰۲۳
FS2	۰/۶۸۵	۰/۳۰۲	۰/۳۹۸	۰/۲۳۶	۰/۳۸۱
FS3	۰/۷۴۴	-۰/۱۳۳	۰/۳۲۹	-۰/۳۲۳	۰/۲۴۱
FS4	۰/۸۷۰	۰/۲۸۲	۰/۰۷۶	-۰/۱۳۷	-۰/۲۶۱
FS5	۰/۵۵۶	۰/۴۰۵	-۰/۴۸۷	-۰/۱۷۷	۰/۳۶۶
FS6	۰/۷۴۷	-۰/۱۹۶	۰/۲۷۳	-۰/۳۷۲	۰/۲۹۷
PUOT1	۰/۷۷۷	-۰/۵۳۵	-۰/۱۰۵	۰/۳۰۰	۰/۰۰۵
PUOT2	۰/۶۱۸	۰/۱۲۹	۰/۲۵۵	-۰/۰۹۶	۰/۰۵۰
PUOT3	۰/۷۷۹	-۰/۵۳۵	-۰/۱۰۴	۰/۳۰۳	۰/۰۰۶
PUOT4	۰/۶۴۰	۰/۲۳۷	۰/۱۱۳	۰/۰۷۸	-۰/۵۱۶
PUOT5	۰/۷۷۶	-۰/۵۳۴	-۰/۱۰۳	۰/۲۹۷	۰/۰۰۷
PUOT6	۰/۶۷۹	۰/۲۸۳	-۰/۶۲۰	۰/۱۰۲	۰/۰۴۲
FL1	۰/۲۲۵	۰/۵۳۷	۰/۳۸۵	۰/۶۳۳	۰/۲۴۸
FL2	۰/۶۵۸	۰/۱۰۲	۰/۳۲۳	۰/۰۷۷	-۰/۴۵۱
FL3	۰/۸۴۸	۰/۳۳۱	۰/۰۷۵	-۰/۰۷۱	-۰/۲۵۳
FL4	۰/۷۱۵	-۰/۲۱۹	۰/۳۱۷	-۰/۳۱۱	۰/۲۶۲
FL5	۰/۸۰۱	۰/۱۲۹	۰/۰۷۹	-۰/۲۵۹	-۰/۱۰۶
FL6	۰/۷۷۷	-۰/۵۳۴	-۰/۱۰۱	-۰/۳۰۳	۰/۰۰۶
FL7	۰/۶۸۰	۰/۲۸۵	-۰/۶۲۱	۰/۰۹۸	۰/۰۴۳
FB1	۰/۲۲۱	۰/۵۴۳	۰/۳۸۱	۰/۶۳۱	۰/۲۵۲
FB2	۰/۷۴۹	-۰/۱۹۷	۰/۲۶۷	-۰/۳۸۱	۰/۲۳۸
FB3	۰/۸۴۷	۰/۲۴۶	۰/۰۴۵	-۰/۰۹۳	-۰/۲۸۵
FB4	۰/۶۰۹	۰/۳۸۰	-۰/۴۹۱	-۰/۱۷۰	۰/۳۱۰
FB5	۰/۸۴۹	۰/۲۸۸	۰/۰۲۷	-۰/۱۱۱	-۰/۲۲۱
FB6	۰/۷۷۹	-۰/۵۳۵	-۰/۱۰۴	۰/۳۰۳	۰/۰۰۶
روش استخراج: تجزیه و تحلیل اجزای اصلی					
5. اجزای استخراج شده					

۵- یافته‌های پژوهش

طبقه‌بندی و تجزیه و تحلیل درست داده‌ها و استفاده صحیح از تکنیک‌های آماری و به طبع استفاده از روش‌های مناسب پژوهش، در نهایت منجر به دستیابی به نتایج قابل‌اتکا خواهد شد (صادقی یخدانی ۱۴۰۳) پس از آنکه پژوهش‌گر پرسشنامه‌ها را جمع‌آوری نمود، باید مرحله جدیدی از فرایند پژوهش که به تجزیه و تحلیل داده‌ها معروف است، آغاز شود. در مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها، نکته مهم این است که پژوهشگر باید اطلاعات و داده‌ها را در مسیر پاسخ‌گویی به سؤال یا سؤالات پژوهش و نیز آزمودن فرضیه‌های خود، مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. در ابتدای تحلیل داده‌ها به توصیف آماری و چگونگی توزیع آماری پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه بر حسب متغیرهایی همچون سن، مدرک تحصیلی، جنسیت و وضعیت تأهل پرداخته شده است.

طبق نتایج موجود در جدول ۴ توزیع فراوانی متغیرها نشان می‌دهد که ۷۱ درصد فراوانی مربوط به جنسیت مرد و ۲۹ درصد مربوط به جنسیت زن می‌شود. ۵۱ درصد مربوط به کارشناسی، ۴۵ درصد مربوط به کارشناسی‌ارشد و ۴ درصد مربوط به دکترا می‌شود. درصد فراوانی مربوط به سابقه کار کمتر از ۵ سال، ۳۳ درصد، ۱۱ تا ۱۵ سال و ۱۸ درصد مربوط به سابقه کار بیشتر از ۱۵ سال می‌شود.

جدول ۴: مشخصات دموگرافیک برای نمونه مورد بررسی

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
مرد	۱۴۰	٪۷۱
زن	۵۶	٪۲۹
جمع	۱۹۶	٪۱۰۰
تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی
کارشناسی	۱۰۱	٪۵۱
کارشناسی‌ارشد	۹۰	٪۴۵
دکترا	۵	٪۴
جمع	۱۹۶	٪۱۰۰
سابقه کار	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۵ سال	۲۰	٪۱۱
بین ۵ تا ۱۰ سال	۶۵	٪۳۳
بین ۱۱ تا ۱۵ سال	۷۵	٪۳۸
بیشتر از ۱۵ سال	۳۶	٪۱۸
جمع	۱۹۶	٪۱۰۰

در فرآیند تحلیل عاملی، مرحله ابتدایی و حیاتی، اطمینان از مناسب بودن داده‌های موجود برای این نوع تحلیل است. این اطمینان به ما این امکان را می‌دهد که به اعتبار و صحت نتایج به‌دست‌آمده اطمینان حاصل کنیم. به همین منظور، باید به ارزیابی تناسب داده‌ها برای تحلیل عاملی بپردازیم. روش‌های مختلفی برای سنجش این موضوع وجود دارد. یکی از این روش‌ها محاسبه مقدار KMO است. این شاخص نشان‌دهنده میزان تناسب داده‌ها برای تحلیل عاملی می‌باشد و معمولاً در بازه‌ای بین ۰ تا ۱ تغییر می‌کند. مقدار نزدیک به ۱ بیانگر این است که داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب هستند، در حالی که مقادیر نزدیک به ۰ نشان‌دهنده عدم تناسب داده‌ها و ناتوانی آن‌ها در این تحلیل است. به‌واقع، مقدار KMO به ما کمک می‌کند تا دریابیم آیا می‌توانیم از تحلیل عاملی برای کاهش ابعاد داده‌های خود استفاده کنیم یا نیاز به جمع‌آوری داده‌های بیشتری داریم. به‌طور کلی، مقادیر بالای ۰٫۶ معمولاً به‌عنوان مقادیر قابل قبول شناخته می‌شوند، در حالی که مقادیر زیر ۰٫۵ نشان‌دهنده نیاز به بازنگری در داده‌ها و متغیرها هستند.

در جدول (۵) مناسب بودن همبستگی‌های موجود بین داده‌ها برای تحلیل عاملی و کفایت نمونه‌گیری را نشان می‌دهد، بنابراین می‌توان تحلیل عاملی را انجام داد.

جدول (۵): آزمون KMO و بارتلت

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		۰/۸۱۸
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	۱۰۳۹/۸۶۱
	Df	۶
	Sig.	۰/۰۰۰

با توجه به عدد KMO که بیشتر از ۰/۵ است، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که داده‌های مورد بررسی از کفایت لازم برای تحلیل عاملی برخوردارند. عدد KMO، به‌عنوان معیاری برای مناسب بودن نمونه‌برداری، میزان همبستگی میان متغیرها را نشان می‌دهد. اگر این عدد بیش از ۰/۵ باشد، نشان‌دهنده این است که داده‌ها به‌اندازه کافی مرتبط بوده و می‌توانند به‌طور مؤثری در تحلیل عاملی مورد استفاده قرار گیرند. همچنین، با توجه به عدد معناداری آزمون بارتلت، می‌توان گفت که همبستگی‌های موجود در داده‌ها نیز برای انجام تحلیل عاملی مناسب هستند. آزمون بارتلت به ما

امکان می‌دهد تا بررسی کنیم که آیا ماتریس همبستگی داده‌ها با یک ماتریس همبستگی هویتی (که در آن هیچ همبستگی معنی‌داری بین متغیرها وجود ندارد) تفاوت دارد یا خیر. اگر این آزمون معنادار باشد، به این معناست که همبستگی‌های موجود در داده‌ها به اندازه کافی قوی هستند که می‌توانند در تحلیل عاملی مورد استفاده قرار گیرند. به‌طور کلی، با توجه به این دو شاخص، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که داده‌های مورد مطالعه برای تحلیل عاملی کاملاً مناسب هستند و این تحلیل می‌تواند به شناسایی الگوها و ساختارهای نهفته در داده‌ها کمک نماید. در جدول ۶ که به آمار توصیفی متغیرهای پژوهش اختصاص داده شده است، اطلاعات مهم و مفیدی در مورد ویژگی‌های آماری این متغیرها قابل مشاهده است. در این جدول، آمار توصیفی شامل مجموعه‌ای از شاخص‌ها می‌باشد که هر یک به‌طور خاص به تحلیل توزیع و ویژگی‌های مختلف داده‌ها می‌پردازد. این شاخص‌ها شامل نماد، تعداد، حداقل، حداکثر، انحراف معیار، واریانس، چولگی و کشیدگی هستند که هر یک به‌تنهایی اطلاعات ارزشمندی را ارائه می‌دهند. با نگاهی به مقادیر موجود در این جدول، می‌توان متوجه شد که چولگی متغیرها دارای مقداری منفی است. این به این معناست که توزیع این متغیرها دارای دم توزیع به سمت چپ است، به عبارت دیگر، این توزیع به سمت مقادیر پایین‌تر متمایل است. علاوه بر این، با توجه به مثبت بودن کشیدگی متغیرها، می‌توان نتیجه گرفت که شکل توزیع این متغیرها بلندتر از توزیع نرمال است. این ویژگی نشان‌دهنده این است که توزیع داده‌ها نسبت به توزیع نرمال، دارای سطوح بیشتری در مقادیر میانه و کمتری در انتهای توزیع است.

همچنین باید به این نکته توجه کرد که چولگی و کشیدگی تمامی متغیرها در بازه $(-2, +2)$ قرار دارد. این مسئله نشان‌دهنده این است که توزیع شاخص‌ها به‌طور کلی نرمال است و این امر به ما این امکان را می‌دهد که از نتایج حاصل از این داده‌ها برای تحلیل‌های آماری دقیق‌تر و معتبرتر استفاده کنیم. به‌طور کلی، این جدول می‌تواند به‌عنوان یک مرجع مفید برای درک بهتر توزیع و ویژگی‌های آماری متغیرهای پژوهش در نظر گرفته شود.

جدول ۶: آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیرها	تعداد	مینیمم	ماکزیمم	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشیدگی
جامعه‌پذیری مالی	۱۹۶	۱/۶۷	۵	۳/۹۱۲۴	۰/۸۱۰۲۷	۰/۶۵۷	-۱/۲۰۳	۰/۴۶۷۰
سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی	۱۹۶	۱	۵	۳/۶۰۹۷	۱/۰۳۹۶۸	۰/۱۰۸۱	-۰/۱۸۵۸	۰/۰۷۷
سواد مالی	۱۹۶	۱/۴۳	۵	۳/۷۶۰۹	۰/۹۱۵۰۸	۰/۸۲۷	-۱/۲۴۱	۰/۸۲۶۰
رفتار مالی	۱۹۶	۱/۵۰	۵	۳/۸۲۵۷	۰/۸۷۷۴۳	۰/۷۷۰	-۱/۳۰۵	۰/۷۷۲۰

برای متغیر جامعه‌پذیری مالی، مینیمم نظرات مقدار ۱,۶۷ و ماکزیمم نظرات مقدار ۵ می‌باشد. میانگین و انحراف معیار نیز به ترتیب به میزان ۳,۹۱۲۴۱ و ۰,۸۱۰۲۷ می‌باشد.

برای متغیر سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی مینیمم نظرات مقدار ۱ و ماکزیمم نظرات مقدار ۵ می‌باشد. میانگین و انحراف معیار نیز به ترتیب به میزان ۳,۶۰۹۷ و ۱,۰۳۹۶۸ می‌باشد.

برای متغیر سواد مالی مینیمم نظرات مقدار ۱,۴۳ و ماکزیمم نظرات مقدار ۵ می‌باشد. میانگین و انحراف معیار نیز به ترتیب به میزان ۳,۷۶۰۹ و ۰,۹۱۵۰۸ می‌باشد.

برای متغیر رفتار مالی مینیمم نظرات مقدار ۱,۵۰ و ماکزیمم نظرات مقدار ۵ می‌باشد. میانگین و انحراف معیار نیز به ترتیب به میزان ۳,۸۲۵۷ و ۰,۸۷۷۴۳ می‌باشد.

همچنین با توجه به مقدار چولگی منفی، متغیرها دارای دم توزیع به سمت چپ هستند و به‌خاطر مثبت بودن کشیدگی آنها، شکل توزیع متغیر بلندتر از توزیع نرمال است. همچنین با توجه به اینکه چولگی و کشیدگی تمام متغیرها در بازه $(+۲, -۲)$ است، می‌توان نتیجه گرفت که توزیع شاخص‌ها نرمال است.

با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی معمولاً ۰,۷ در نظر گرفته می‌شود، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که این مقدار نشان‌دهنده سطح رضایت‌بخش پایایی و ثبات در اندازه‌گیری متغیرهاست. همچنین، بر اساس یافته‌های ارائه شده در جدول ۷، مشخص می‌شود که معیارهای مربوط به متغیرهای مکنون در این پژوهش، مقادیر مناسبی را به‌دست آورده‌اند. این موضوع به ما این امکان را می‌دهد که به این نتیجه برسیم که وضعیت پایایی پژوهش به‌طور کلی مناسب و قابل‌اعتماد است. از این رو، می‌توان بیان کرد که ابزارهای به کار رفته در این تحقیق به‌خوبی توانسته‌اند ویژگی‌ها و ساختارهای مورد نظر را اندازه‌گیری کنند و نتایج حاصل از این تحقیق می‌تواند به‌عنوان مبنایی محکم برای تحلیل‌ها و نتیجه‌گیری‌های آینده مورد استفاده قرار گیرد.

جدول ۷- آلفای کرونباخ و پایایی ترکیب

متغیرها	نماد	ضریب آلفا کرونباخ	ضریب پایایی ترکیبی
جامعه‌پذیری مالی	FS	۰,۷۹۸	۰,۸۵۸
سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی	PUOT	۰,۸۶۲	۰,۹۰۲
سواد مالی	FL	۰,۸۲۳	۰,۸۷۲
رفتار مالی	FB	۰,۸۰۱	۰,۸۶۴

با توجه به این که مقدار مناسب برای میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برابر با ۰/۵ در نظر گرفته می‌شود و با توجه به یافته‌های ارائه شده در جدول ۷، می‌توان گفت که این معیار برای متغیرهای مکنون مقادیر مناسبی را انتخاب کرده است. بنابراین، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که روایی همگرایی پژوهش در این مطالعه تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، با دستیابی به مقادیر AVE در سطح مطلوب، این مطالعه نشان‌دهنده ارتباط مؤثر متغیرهای مورد بررسی با یکدیگر است و این ارتباط به نوعی تأییدی بر صحت و دقت مفاهیم و ابعاد نظری مطرح شده در پژوهش محسوب می‌شود. از این رو، می‌توان به این نکته اطمینان حاصل کرد که ابزارهای سنجش استفاده شده در تحقیق، توانایی اندازه‌گیری دقیق و معتبر متغیرهای مکنون را دارند.

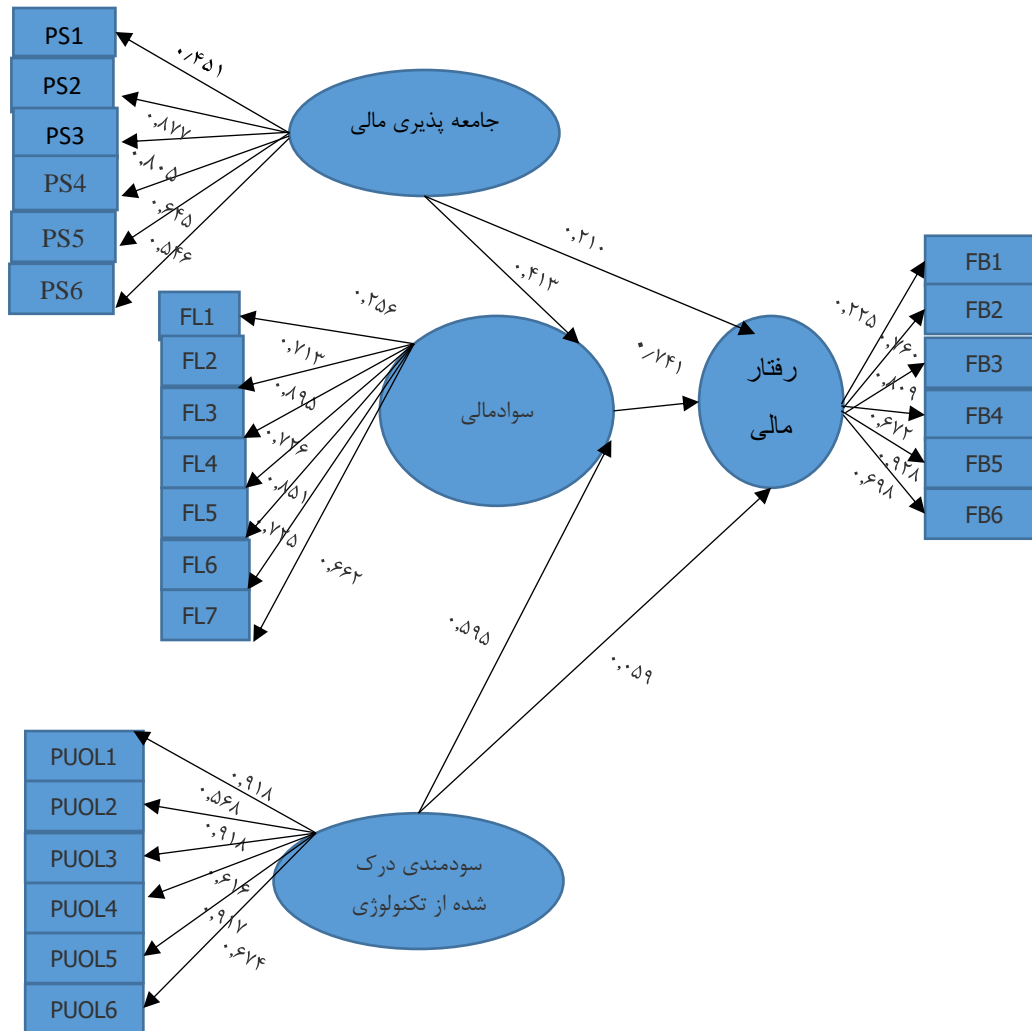
جدول ۸- روایی همگرا

متغیرها	نماد	AVE
جامعه‌پذیری مالی	FS	۰,۵۱۳
سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی	PUOT	۰,۶۱۴
سواد مالی	FL	۰,۵۱۳
رفتار مالی	FB	۰,۵۴۰

برای بررسی صحت مدل نظری تحقیق و محاسبه ضرایب تأثیر، از تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار SmartPLS استفاده شده است. مدل‌سازی معادلات ساختاری به‌عنوان یک روش تحلیل چندمتغیره، به‌عنوان یکی از ابزارهای جامع و قدرتمند در دسته‌بندی رگرسیون چند متغیره شناخته می‌شود. به‌طور خاص، این روش به‌عنوان توسعه‌ای از «مدل خطی عمومی» تلقی می‌شود و این امکان را برای محقق فراهم می‌آورد تا چندین معادله رگرسیون را به‌طور همزمان برازش دهد. به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد این تکنیک، به‌ویژه در تفسیر و تحلیل داده‌ها، در میان پژوهشگران محبوبیت زیادی دارد. یکی از ویژگی‌های برجسته این روش، توانایی آن در نمایش روابط پیچیده بین متغیرها به‌صورت گرافیکی است که فهم و تفسیر نتایج را تسهیل می‌کند. نرم‌افزار SmartPLS به‌عنوان ابزاری کارآمد و کاربرپسند، به پژوهشگران این امکان را می‌دهد که به‌سادگی و به‌طور همزمان مجموعه‌ای از روابط بین متغیرهای مدل خود را محاسبه و تحلیل کنند. این قابلیت به‌ویژه در پژوهش‌هایی با متغیرهای متعدد و روابط پیچیده، بسیار ارزشمند است. از آنجایی که این روش

می‌تواند تعدادی از روابط را به‌طور هم‌زمان مورد بررسی قرار دهد، به پژوهشگران کمک می‌کند تا تصویری جامع از دینامیک‌های موجود در داده‌ها به‌دست‌آورد و به این ترتیب نتایج دقیق‌تری استخراج کنند. در نتیجه، استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار SmartPLS در این تحقیق، به ما این امکان را می‌دهد که به‌طور مؤثر صحت مدل نظری را ارزیابی کرده و ضرایب تأثیر را با دقت محاسبه کنیم. این فرآیند نه تنها به اعتبار علمی تحقیق می‌افزاید، بلکه به درک عمیق‌تر از روابط پیچیده بین متغیرهای مختلف نیز کمک شایانی می‌کند.

بخش مدل ساختاری برخلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به سؤالات (متغیرهای آشکار) مربوط نیست و تنها متغیرهای پنهان همراه با روابط میان آنها بررسی می‌شود. (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳). اولین و اساسی‌ترین معیار برای سنجش رابطه بین سازه‌ها در بخش ساختاری، اعداد معناداری t یا همان مقادیر t value است. این ضرایب در شکل ۲ قابل مشاهده است. برآزش مدل ساختاری با استفاده از ضرایب t به این صورت است که این ضرایب باید از $1/96$ بیشتر باشند تا بتوان در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن آنها را تأیید ساخت.

شکل ۲- مدل ساختاری پژوهش در حالت ضرایب مسیر و بارهای عاملی

ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای پنهان درون زای (وابسته) در مدل‌های تحلیلی به‌ویژه در زمینه‌های پژوهشی و آمار به‌عنوان معیاری کلیدی برای ارزیابی تأثیرات متقابل بین متغیرها شناخته می‌شوند. مقدار R^2 به‌طور خاص به ما کمک می‌کند تا درک کنیم که چگونه یک متغیر برون‌زا می‌تواند بر

روی یک متغیر درون‌زا تأثیر بگذارد. این معیار به ما این امکان را می‌دهد که قدرت پیش‌بینی مدل را بسنجیم و میزان واریانس توضیح داده شده توسط متغیرهای مستقل را اندازه‌گیری کنیم. در این راستا، سه مقدار کلیدی برای R^2 تعریف شده‌است که به‌عنوان معیارهایی برای ارزیابی کیفیت مدل استفاده می‌شوند. این مقادیر شامل $0,19$ ، $0,33$ و $0,67$ هستند که به ترتیب به‌عنوان مقادیر ملاک برای تعیین سطح تأثیرگذاری ضعیف، متوسط و قوی R^2 در نظر گرفته می‌شوند. این تفکیک به محققان و پژوهشگران کمک می‌کند تا نتایج خود را بهتر تحلیل کنند و تصمیمات بهتری بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده اتخاذ نمایند. با توجه به شکل ۲ که در متن اشاره شده، مقدار R^2 برای سازه‌های درون‌زای پژوهش محاسبه و ارائه شده‌است. با تحلیل این مقادیر و مقایسه آن‌ها با سه مقدار ملاک ذکر شده، می‌توان به این نتیجه رسید که برازش مدل ساختاری تا چه حد مناسب است. اگر مقادیر R^2 محاسبه شده به بالاترین سطح یعنی $0,67$ نزدیک باشند، نشان‌دهنده آن است که مدل ساختاری با کیفیت و کارایی بالا می‌تواند واریانس متغیر درون‌زا را به خوبی توضیح دهد و تأثیر متغیرهای برون‌زا را به وضوح نشان دهد. در نتیجه، این تحلیل‌ها به تقویت اعتبار و قابلیت اعتماد به یافته‌های پژوهش کمک شایانی خواهد کرد.

جدول ۹- نتایج معیار R^2

متغیرها	نماد	R^2
سواد مالی	FL	۰,۸۶۵
رفتار مالی	FB	۰,۹۴۹

با توجه به جدول ۹ ارائه شده و نتایج حاصل از آن، می‌توان گفت که میزان R^2 (ضریب تعیین) برای سازه‌های درون‌زای پژوهش در مورد هر دو متغیر مورد بررسی، بیشتر از $0,33$ گزارش شده‌است. این موضوع نشان‌دهنده این است که مدل ساختاری مورد استفاده در این پژوهش توانسته است بخشی از واریانس متغیرهای مورد نظر را به خوبی تبیین کند. به عبارت دیگر، با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده، می‌توانیم نتیجه‌گیری کنیم که مناسب بودن برازش مدل ساختاری به صورت متوسط به بالا تأیید می‌گردد. این امر نشان‌دهنده قابلیت مدل در پیش‌بینی و توضیح روابط میان متغیرها و همچنین پایداری و اعتبار ساختارهای بررسی شده می‌باشد.

معیار Q2 قدرت پیش بینی مدل را مشخص می‌کند و اگر مقدار آن برای ساختار درون‌زا ۰/۱۵، ۰/۰۲، ۰/۳۵ و ۰/۳۵ باشد به ترتیب بیانگر قدرت پیش بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه است. مقدار Q2 در جدول ۹ قدرت پیش بینی مناسب مدل را در رابطه با سازه‌های درون‌زا تحقیق نشان می‌دهد و برازش مناسب مدل ساختاری را تأیید می‌کند.

جدول ۱۰- نتایج معیار Q2

متغیرها	نماد	Q2
سواد مالی	FL	۴,۰۹۵
رفتار مالی	FB	۰,۳۹۳

با توجه به نتایج جدول از آنجایی که معیار Q2 در تمام سازه‌ها بیشتر از ۰/۳۵ است، پس قدرت پیش بینی مدل قوی است و برازش مناسب مدل ساختاری تأیید می‌شود.

۴-۵-۶ معیار GOF

برای بررسی برازش مدل کلی از معیار GOF استفاده می‌شود که سه مقدار ۰,۰۱، ۰,۲۵ و ۰,۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده‌است.

میانگین Commundity =

0/874

میانگین R2 = 0/907

نتیجه GOF = 0/889

$$GOF = \sqrt{\text{communality} \times R^2}$$

برای بررسی برازش مدل کلی از معیار GOF استفاده می‌شود که سه مقدار ۰,۰۱، ۰,۲۵ و ۰,۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده‌است. مقدار GOF برای مدل پژوهش ۰,۸۸۹ محاسبه شده که بالاتر از مقدار ملاک ۰/۳ است و نشان از توان قوی مدل در پیش بینی متغیر مکنون درون‌زای مدل دارد.

نتایج فرضیه‌های پژوهش

در این قسمت برای تجزیه و تحلیل فرضیه اصلی، از آزمون سوبل بهره برداری شده است.

$$t = \frac{a * b}{\sqrt{(b^2 * s_a^2) + (a^2 * s_b^2)}}$$

در این رابطه:

a: ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی

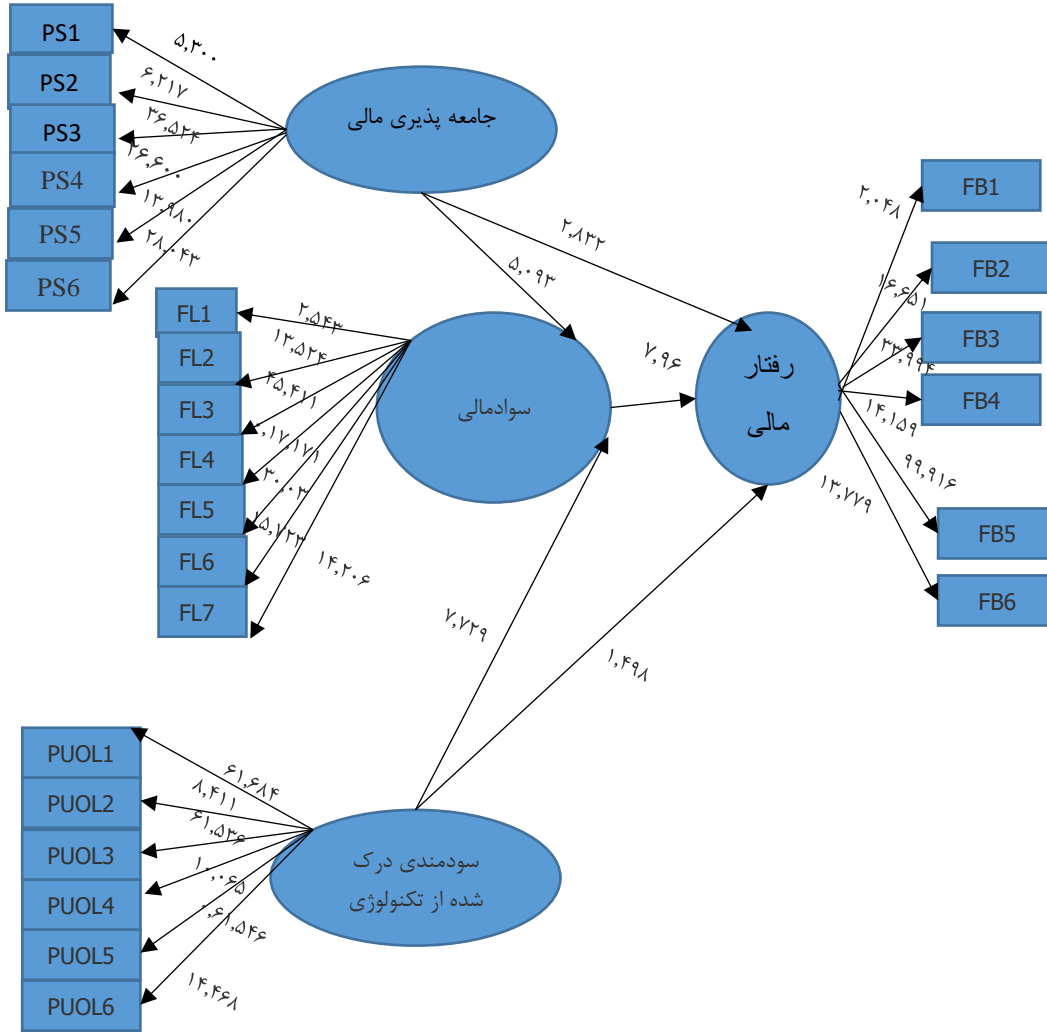
b: ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته

Sa: خطای استاندارد مسیر متغیر مستقل و میانجی

Sb: خطای استاندارد مسیر متغیر میانجی و وابسته

این آزمون به عنوان یک ابزار آماری معتبر و کارآمد برای تعیین معناداری روابط بین متغیرها (با در نظر گرفتن نقش میانجی گری) شناخته می‌شود و در این پژوهش به منظور بررسی فرضیه اصلی به کار رفته است. در جدول ۷ نتایج مربوط به فرضیه‌های پژوهش به طور کامل و جامع ارائه شده است. نتایج فرضیه‌های فرعی نیز در این جدول منعکس شده‌اند. این نتایج بر اساس خروجی نرم‌افزار SMART PLS 3 تحلیل و ارائه شده است.

حال که شاخص‌های برازش نشان داد که مدل از برازش قابل قبولی برخوردار است، براساس مدل ساختاری پژوهش در حالت معناداری به بررسی فرضیات پژوهش پرداخته می‌شود. نتایج مدل ساختاری پژوهش در حالت معناداری در شکل ۳ آمده است.

شکل ۳- مدل ساختاری پژوهش همراه با اعداد معنی داری

جامعه‌پذیری مالی بر رفتار مالی رابطه معنی‌داری دارند: با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۱۱، ضریب مسیر برای فرضیه مورد بررسی برابر با ۰,۲۱۰ است. این ضریب نشان‌دهنده شدت رابطه بین جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی می‌باشد. به عبارت دیگر، افزایش یک واحد در متغیر جامعه‌پذیری مالی به افزایش ۰,۲۱۰ واحدی در متغیر رفتار مالی منجر می‌شود که البته این افزایش مقدار قابل توجهی نیست. همچنین، آماره t محاسبه شده برای این فرضیه برابر با ۲,۸۳۲ است. بنابراین، با توجه به اینکه آماره t محاسبه شده بزرگ‌تر از مقدار بحرانی (۱,۹۶) است، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که فرضیه فوق تأیید می‌شود. سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی رابطه معنی‌داری دارند: و با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۱۱، ضریب مسیر برای این فرضیه به مقدار ۰,۰۵۹ محاسبه شده است. این ضریب نشان‌دهنده رابطه ضعیف بین متغیرهای مورد بررسی است. همچنین، مقدار آماره t برای این فرضیه برابر با ۱,۴۹۸ است که به وضوح از آستانه معنی‌داری ۱,۹۶ کمتر است. بنابراین بر اساس این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی رابطه معنی‌داری ندارند. جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند: با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۱۱، مشاهده می‌شود که ضریب مسیر برای این فرضیه برابر با ۰,۳۰۶ است. همچنین، آماره t مربوط به این فرضیه ۶,۵۰۵ می‌باشد که از آستانه معنی‌داری ۱,۹۶ بیشتر است. این نتایج نشان‌دهنده آن است که جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند. سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند: با توجه به نتایج ارائه شده در جدول ۸، مقدار ضریب مسیر برای این فرضیه به میزان ۰,۴۴۱ تعیین شده است. این مقدار نشان‌دهنده وجود یک رابطه مثبت و معنادار بین متغیرهای مورد مطالعه است. علاوه بر این، آماره t مربوط به این فرضیه برابر با ۴,۴۶۸ محاسبه شده است. این مقدار نیز از آستانه معنی‌داری ۱,۹۶ بیشتر است که نشان‌دهنده وجود یک رابطه قوی و معنادار است.

جدول ۱۱- نتایج حاصل از مدل برای بررسی فرضیه‌های پژوهش

نتیجه فرضیه	سطح معنا داری	آماره t	ضریب مسیر	فرضیه‌ها
تأیید	۰,۰۰۵	۲,۸۳۲	۰,۲۱۰	جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی رابطه معنی‌داری دارند. (نتایج خروجی نرم‌افزار 3 smart pls)
رد	۰,۱۳۵	۱,۴۹۸	۰,۰۵۹	سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی رابطه معنی‌داری دارند. (نتایج خروجی نرم‌افزار 3 smart pls)
تأیید	۰,۰۰۰	۶,۵۰۵	۰,۳۰۶	جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند. (محاسبات از طریق آزمون سوئل صورت‌گرفته)
تأیید	۰,۰۰۰	۴,۴۶۸	۰,۴۴۱	سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند. (محاسبات از طریق آزمون سوئل صورت‌گرفته)

۶- بحث و نتیجه‌گیری

تئوری‌های سنتی سرمایه‌گذاری، نظیر تئوری فرضیه بازار کارا، با تمرکز بر فرض عقلانیت کامل سرمایه‌گذاران، اغلب در تبیین رفتارهای پیچیده و گاه غیرمنطقی مشاهده شده در بازارهای مالی، به ویژه در بازارهای نوظهوری همچون بازار ایران، با محدودیت مواجه هستند (گیتمن و جونک، ۲۰۰۸؛ زینیوند، ۱۴۰۲). در مقابل، تئوری‌های مالی-رفتاری با به چالش کشیدن این دیدگاه، بر این باور استوارند که تصمیمات سرمایه‌گذاران تحت تأثیر عوامل روانشناختی و احساسی و در نتیجه سوگیری‌های رفتاری گوناگون شکل می‌گیرد. یافته‌های پژوهش در ارتباط با فرضیه اصلی تحقیق نشان می‌دهد که جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی با میانجی‌گری سواد مالی رابطه معنی‌داری دارند. در تبیین نتیجه فوق هم می‌توان بیان کرد که جامعه‌پذیری مالی به معنای توانمندسازی افراد برای درک و مدیریت بهتر امور مالی خود است. این مفهوم شامل یک مجموعه از فرآیندها و آموزش‌هاست که هدف آن ارتقای دانش مالی و توانایی‌های افراد در مواجهه با چالش‌های مالی روزمره می‌باشد. جامعه‌پذیری مالی با تقویت سواد مالی آغاز می‌شود. سواد مالی به معنی توانایی درک اصول پایه‌ای مالی، مانند نحوه کارکرد بازارها، مفاهیم مرتبط با درآمد و هزینه، و نیز آشنایی با ابزارهای مالی مختلف است. افراد با بهبود سواد مالی خود می‌توانند به تحلیل وضعیت مالی خود پرداخته و نقاط قوت و ضعف خود را شناسایی کنند. علاوه بر این، جامعه‌پذیری مالی از طریق بهبود سواد مالی به افراد این امکان را می‌دهد که با اطلاعات و مهارت‌های لازم برای مدیریت مؤثر بدهی‌ها، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری

و برنامه‌ریزی مالی آشنا شوند و رفتارهای مالی بهتری از خود نشان دهند. برای مثال، فردی که با اصول پس‌انداز آشنا است، می‌تواند تصمیمات بهتری در خصوص تخصیص منابع مالی خود بگیرد و به راحتی از بحران‌های مالی جلوگیری کند. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش‌های کومار و همکاران (۲۰۲۴)، رادیانتو و سوریانتو (۲۰۲۳)، خوار و سرور و همکاران (۲۰۲۱) و سویانتو و همکاران (۲۰۲۱) همسو است.

فرضیه فرعی اول

بنابراین بر اساس این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که جامعه‌پذیری مالی و رفتار مالی رابطه معنی داری دارند. و این فرضیه مورد تأیید است.

در تبیین نتایج فوق می‌توان گفت افرادی که در خانواده‌هایی با آگاهی مالی بالا بزرگ‌شده‌اند، معمولاً به‌طور بهتری از مفاهیم مدیریت مالی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری مطلع هستند. این آگاهی و دانش معمولاً از طریق تجربیات روزمره، بحث‌های خانوادگی و مشاوره‌های مالی به آن‌ها منتقل می‌شود. والدینی که خود در زمینه‌های مالی تجربه و دانش دارند، غالباً تمایل دارند که این اطلاعات را با فرزندانشان به اشتراک بگذارند. این نوع جامعه‌پذیری می‌تواند تأثیرات عمیقی بر رفتار مالی آن‌ها داشته‌باشد. فرزندان این خانواده‌ها معمولاً با عادت‌های مالی سالم‌تری بزرگ می‌شوند و در تصمیم‌گیری‌های مالی خود هوشمندتر عمل می‌کنند. آن‌ها ممکن است از سنین پایین‌تر به اهمیت پس‌انداز، بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی مالی پی ببرند و در نتیجه، در آینده کمتر با مشکلات مالی مواجه شوند. علاوه بر این، این افراد به احتمال زیاد به سرمایه‌گذاری‌های معقول و پایدار گرایش دارند و از فرصت‌های مالی به‌شکل بهتری استفاده می‌کنند. در مجموع، آگاهی مالی که از خانواده به فرد منتقل می‌شود، می‌تواند مسیر زندگی مالی آن‌ها را تحت تأثیر قرار داده و به رشد و شکوفایی مالی آن‌ها کمک کند. این مسئله می‌تواند در ایجاد یک جامعه با سواد مالی بالاتر نیز مؤثر باشد، زیرا افرادی که تجربه و دانش مالی بهتری دارند، می‌توانند در آینده به‌عنوان الگوهایی برای دیگران عمل کنند. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش‌های رادیانتو و سوریانتو (۲۰۲۳) و سویانتو و همکاران (۲۰۲۱) همسو است.

فرضیه فرعی دوم

بنابراین بر اساس این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی و رفتار مالی رابطه معنی‌داری ندارند. در تبیین نتایج این فرضیه، لازم است به نکات مختلفی اشاره کنیم که نشان‌دهنده پیچیدگی و چندوجهی بودن تأثیر تکنولوژی‌های مالی بر رفتار مالی افراد است. یکی از جنبه‌های مهم این موضوع این است که با ظهور تکنولوژی‌های مالی مدرن، مانند اپلیکیشن‌های

مدیریت مالی که به کاربران امکان می‌دهند هزینه‌ها و درآمدهای خود را به‌طور دقیق‌تری دنبال کنند، و همچنین سیستم‌های پرداخت الکترونیکی که فرآیند خرید و فروش را تسهیل می‌کنند، افراد به ابزاری قدرتمند دست‌یافته‌اند که می‌تواند به بهبود مدیریت مالی آنها کمک کند. با این حال، باید در نظر داشت که صرفاً استفاده از این ابزارها به‌تنهایی نمی‌تواند به تغییر رفتار مالی منجر شود. در واقع، برای اینکه تکنولوژی‌های مالی بتوانند تأثیر مثبتی بر وضعیت مالی افراد بگذارند، نیاز به شرایط و پیش‌نیازهای دیگری نیز دارند. یکی از این عوامل، دانش مالی است؛ به این معنا که افراد باید درک مناسبی از اصول و مفاهیم مالی داشته‌باشند تا بتوانند از این تکنولوژی‌ها به‌شکل مؤثر استفاده کنند. علاوه بر این، عادات مصرف نیز نقش به‌سزایی در رفتار مالی دارند. به‌عنوان مثال، اگر فردی به‌طور مداوم در حال خرج کردن بیش از درآمد خود باشد، حتی بهترین تکنولوژی‌های مالی نیز نخواهند توانست به او در بهبود وضعیت مالی‌اش کمک کنند. همچنین، توانایی تصمیم‌گیری مالی یکی دیگر از عواملی است که بر رفتار مالی تأثیرگذار است. افراد باید قادر باشند تصمیمات مالی آگاهانه و منطقی اتخاذ کنند و این مستلزم داشتن آگاهی و تجربه کافی در زمینه مسائل مالی است. بنابراین، با اینکه تکنولوژی‌های مالی می‌توانند به‌عنوان ابزارهای کارآمدی برای مدیریت امور مالی شناخته شوند، اما بدون درک صحیح و برنامه‌ریزی مالی مناسب، این ابزارها ممکن است نتوانند به‌طور مؤثر به بهبود وضعیت مالی افراد کمک کنند. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش‌های رادیانتو و سوربان‌تو (۲۰۲۳) و عبدالله و همکاران (۲۰۲۴) همسو است.

فرضیه سوم

در تبیین نتایج به‌دست‌آمده هم می‌توان گفت که سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی به‌معنای تأثیر مثبت و ارزشمندی است که افراد از استفاده از ابزارها و خدمات مالی دیجیتال احساس می‌کنند. این درک می‌تواند به‌طور قابل توجهی بر روی سواد مالی افراد تأثیر بگذارد، به‌گونه‌ای که افراد به واسطه‌ی آشنایی و استفاده از تکنولوژی‌های مالی، اطلاعات بیشتری در زمینه‌ی مدیریت مالی، سرمایه‌گذاری، و برنامه‌ریزی مالی کسب کنند. افزایش سواد مالی ناشی از این فناوری‌ها نه‌تنها به بهبود دانش نظری افراد در زمینه‌ی امور مالی کمک می‌کند، بلکه همچنین می‌تواند رفتارهای مالی آنها را نیز تحت تأثیر قرار دهد. به‌عبارت دیگر، هنگامی که افراد احساس می‌کنند که می‌توانند به‌خوبی از ابزارهای مالی استفاده کنند، ممکن است تصمیمات بهتری در زمینه‌ی پس‌انداز، هزینه، و سرمایه‌گذاری اتخاذ کنند. به این ترتیب، تکنولوژی مالی نه‌تنها به افزایش سطح آگاهی و دانش افراد کمک می‌کند، بلکه به آنها این امکان را می‌دهد که با اطمینان بیشتری منابع مالی خود را مدیریت

کنند. در نتیجه، این بهبود در تصمیم‌گیری‌های مالی می‌تواند به افزایش رفاه مالی و دستیابی به اهداف مالی شخصی کمک کند. با توجه به تغییرات سریع در دنیای مالی و ظهور ابزارها و خدمات جدید، درک و بهره‌برداری از تکنولوژی مالی به یکی از عوامل کلیدی در موفقیت مالی افراد تبدیل شده‌است. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش‌های رادیانتو و سورینتو (۲۰۲۳) و عبدالله و همکاران (۲۰۲۴) همسو است. با توجه به نتایج حاصل از بررسی فرضیه‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود برای بهبود جامعه‌پذیری مالی افراد، اقدامات متعددی می‌توان انجام داد که می‌تواند تأثیر مثبتی بر توانایی‌های مالی آن‌ها داشته‌باشد. یکی از این اقدامات، ارائه آموزش‌های مالی در مدارس و دانشگاه‌ها است. آموزش مالی باید به‌عنوان یک جزء اساسی در برنامه درسی‌های آموزشی گنجانده شود، به گونه‌ای که دانش‌آموزان و دانشجویان با مفاهیم پایه‌ای مانند بودجه‌بندی، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و مدیریت بدهی آشنا شوند. این نوع آموزش‌ها نه تنها به افراد کمک می‌کند تا تصمیمات مالی بهتری بگیرند، بلکه موجب افزایش آگاهی عمومی درباره اهمیت مسائل مالی نیز می‌شود.

علاوه بر این، ترویج فرهنگ پس‌انداز و سرمایه‌گذاری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. افراد باید از سنین پایین‌تر تشویق شوند تا به پس‌انداز عادت کنند و بدانند که سرمایه‌گذاری می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا در آینده مالی مستقل‌تری داشته‌باشند. این فرهنگ باید در خانواده‌ها و همچنین در محیط‌های آموزشی تقویت شود، به طوری که پس‌انداز به‌عنوان یک رفتار مثبت و ضروری شناخته شود.

ایجاد برنامه‌های مشاوره مالی نیز می‌تواند یک راهکار مؤثر برای بهبود وضعیت مالی افراد باشد. این برنامه‌ها می‌توانند شامل مشاوره‌های فردی، کارگاه‌های آموزشی و سمینارهای عمومی باشند که در آن‌ها افراد با اصول مدیریت مالی و راهکارهای بهینه‌سازی منابع مالی آشنا می‌شوند. مشاوران مالی می‌توانند به افراد کمک کنند تا اهداف مالی خود را مشخص کنند و برنامه‌ریزی مناسبی برای رسیدن به این اهداف داشته‌باشند.

استفاده از فناوری‌های نوین نیز در این زمینه بسیار مؤثر است. اپلیکیشن‌های مالی و پلتفرم‌های آنلاین می‌توانند ابزارهای مفیدی برای مدیریت مالی فردی فراهم کنند. این فناوری‌ها به افراد این امکان را می‌دهند که به‌راحتی هزینه‌های خود را پیگیری کنند، بودجه‌بندی کنند، و فرصت‌های سرمایه‌گذاری را شناسایی کنند. علاوه بر این، بسیاری از این اپلیکیشن‌ها به کاربران امکان می‌دهند تا با توجه به نیازها و وضعیت مالی خود، راهنمایی‌های شخصی‌سازی شده دریافت کنند.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. در این پژوهش، ویژگی‌های فردی نظیر میزان محافظه‌کاری، ریسک‌پذیری و ریسک‌گریزی

افراد در نظر گرفته نشده‌اند؛ در حالی که این متغیرها می‌توانند بر نتایج تحقیق تأثیرگذار باشند و عدم کنترل آنها ممکن است باعث ایجاد سوگیری در یافته‌ها شود.

۲. روش نمونه‌گیری مورد استفاده در این مطالعه، از نوع نمونه‌گیری غیر احتمالی در دسترس بوده است؛ موضوعی که می‌تواند قابلیت تعمیم نتایج به کل جامعه آماری نامحدود را با محدودیت مواجه سازد. بنابراین، این موضوع نیز به‌عنوان یکی از محدودیت‌های اصلی پژوهش قابل ذکر است.

۷- تقدیر، تشکر و ملاحظه‌های اخلاقی

از کلیه افرادی که در این پژوهش ما را یاری رساندند، نهایت تقدیر و تشکر را داریم.

۸- پیوست‌ها

پژوهشی دانشگاهی با عنوان بررسی رابطه بین جامعه‌پذیری مالی و سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی با رفتار مالی با توجه به نقش میانجی سواد مالی خواهشمند است با اختصاص دقایقی از وقت خود ما را در انجام این پژوهش یاری نمایید.

بخش اول: مشخصات فردی

جنسیت

مرد زن

۲. سن

الف. کمتر از ۲۵ ب. ۲۶ تا ۳۰ سال ج. ۳۱ تا ۳۵ سال

د. ۳۶ تا ۴۰ سال هـ. بیشتر از ۴۱

۳. میزان تحصیلات

دیپلم فوق دیپلم کارشناسی کارشناسی ارشد دکترا

۴. وضعیت تأهل

الف. مجرد ب. متأهل

پاسخ‌گوی گرامی لطفاً با توجه به آنچه در عمل انجام می‌دهید به گویه‌های پرسشنامه ذیل با علامت گذاشتن در یکی از ستون‌های کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم نظر خود را اعلام فرمائید.

متغیر	ش	سوالات	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم
سواد مالی	۱	می‌دانم که بودجه‌بندی برای کنترل هزینه‌های شخصی من مفید است.					
	۲	نگهداری سوابق مالی به من کمک می‌کند اولویت‌ها را برنامه‌ریزی کنم.					
	۳	برنامه‌ریزی مالی برای آینده من بسیار مهم است.					
	۴	من برای نیازهای پیش‌بینی نشده پول پس‌انداز می‌کنم.					
	۵	مقداری پول برای رفاه آینده کنار گذاشتم.					
	۶	من درک می‌کنم که سرمایه‌گذاری راهی برای به‌دست آوردن سود در آینده است.					
	۷	در صورت امکان، برای قرض گرفتن پول از افراد دیگر کمک خواهم گرفت.					
رفتار مالی	۸	خرج من متناسب با بودجه من است.					
	۹	من همیشه مخارج خودم را ثبت و ذخیره می‌کنم.					
	۱۰	پول ماهانه من برای تأمین نیازهای یک ماه کافی است.					
	۱۱	من در ابزارهای مالی سرمایه‌گذاری می‌کنم.					
	۱۲	من به‌طور دوره‌ای و به‌طور معمول، پولی که به‌دست می‌آورم پس‌انداز می‌کنم.					
	۱۳	من از قرض گرفتن پول اجتناب می‌کنم، مگر اینکه در شرایط اضطراری باشد.					
جامعه‌پذیری مالی	۱۴	والدینم به من یاد دادند که همیشه مقداری پول پس‌انداز کنم.					
	۱۵	پدر و مادرم به من یاد دادند که چگونه سرمایه‌گذاری کنم.					
	۱۶	پدر و مادرم به من یاد دادند که چگونه امور مالی را مدیریت کنم.					
	۱۷	من اطلاعات مالی زیادی از اینترنت، رادیو، تلویزیون، مجله دریافت می‌کنم.					
	۱۸	دوستانم اطلاعات مربوط به ابزارهای مالی را در اختیار من قرار می‌دهند.					
	۱۹	دانشگاه به من مشاوره و مطالب زیادی در رابطه با امور مالی داد.					
سودمندی درک شده از تکنولوژی مالی	۲۰	از نظر من استفاده از تکنولوژی مالی یک روش پرداخت مفید است.					
	۲۱	از نظر من با استفاده از تکنولوژی مالی معاملات با سرعت بیشتری انجام شود.					
	۲۲	از نظر من تکنولوژی مالی یک وسیله مهم برای معامله است.					
	۲۳	از نظر من استفاده از خدمات تکنولوژی مالی باعث ایجاد احساس راحتی در انجام امور می‌شود.					
	۲۴	از نظر من استفاده از خدمات تکنولوژی مالی تنوع مالی را افزایش می‌دهد.					
	۲۵	از نظر من خدمات تکنولوژی مالی می‌تواند اثربخشی انجام تراکنش‌های مالی غیرنقدی را افزایش دهد.					
	۲۶	از نظر من استفاده از خدمات تکنولوژی مالی می‌تواند بهره‌وری مالی را افزایش دهد.					

فهرست منابع:

صادقی یخدانی، غزل؛ اژدری، علی؛ اشکورجیری، همایون. (۱۴۰۳)، تأثیر باورها و وسعت تعاملات اجتماعی سرمایه‌گذاران بر تمایل به سرمایه‌گذاری آن‌ها با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی سواد مالی. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، شماره ۹، صص ۴۱۹-۴۶۳

گوهری، الهام؛ غیور، فرزاد. (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر عوامل انگیزشی، دینی و رفتار مالی والدین بر رفتارهای مالی جوانان: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه‌های شهر ارومیه، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، شماره ۳، صص ۸۷-۱۰۹.

رنجبر، مژگان؛ زحمت‌کش، زینب؛ شهرستانی، سهیلا. (۱۴۰۲)، بررسی تأثیر جامعه‌پذیری مالی بر پیامدهای مالی (مورد مطالعه: شهروندان شهر یزد). چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، شماره ۶، صص ۲۰۱-۱۸۰

سعادت، سید علی آغا؛ یزدخواستی، علی؛ صادقی آرانی، زهرا. (۱۴۰۳)، بررسی تأثیر سواد مالی بر جامعه‌پذیری و خودکارآمدی مالی (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دوره متوسط در افغانستان). نشریه پژوهش‌های رهبری آموزشی، شماره ۸، صص ۹۶-۱۲۹.

هراتیان، علی؛ پیری، محمد. (۱۳۹۸)، بررسی دانش، نگرش و رفتار مالی در سواد مالی دانشجویان، نشریه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، شماره ۲، صص ۵۶-۶۷

نظری، محمد سجاد؛ تائبی نقندری، امیر حسین؛ زینلی، حدیث. (۱۴۰۱)، بررسی تأثیر جامعه‌پذیری مالی بر رضایت مندی مالی سرمایه‌گذاران با توجه به نقش میانجی‌گری جزم‌نگری مالی. مجله دانش حسابداری، شماره ۱۳، صص ۱۴۱-۱۶۵

Agnew, B., and K. Lubis, Y. M., & HR, W. A. 2017, January. Financial literacy and financial behavior as a measure of financial satisfaction. In 1st Economics and Business International Conference 2017:pp503-507

Ali, A., Rahman, M.S.A. & Bakar, (2015) A. Financial Satisfaction and the Influence of Financial Literacy in Malaysia. Soc Indic Res 120, 137–156.

soyanta, r, and s. Andista, 2021, November. The effect of perceived ease of use, perceived usefulness, and risk on user interest in using financial technology peer to peer lending. In 2nd International Seminar of Science and Applied Technology: pp. 619-623.

- soyanta, R, and S. Andista, ۲۰۲۳. The Behavioral Finance of MSME in Indonesia: Financial Literacy, Financial Technology (Fintech), and Financial Attitudes. *International Journal of Digital Entrepreneurship and Business*, 4(2): 95-107
- rapinia, F, and S. Risman, A., Firdaus, I., & Haningsih, L. 2023. The Behavioral Finance of MSME in Indonesia: Financial Literacy, Financial Technology (Fintech), and Financial Attitudes. *International Journal of Digital Entrepreneurship and Business*, 4(2): 95-107
- sharon, C. G, and s.m. Danes 2011. Family financial socialization: Theory and critical review. *Journal of family and economic issues*, 32:644-667
- Abdallah, W, and f.Tfaily, and a. Harraf. 2024, "The impact of digital financial literacy on financial behavior: customers' perspective", *Competitiveness Review*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
- Alrasyid, H., and d. Sultan. 2024. Financial behavior of the millennial generation: financial literacy, financial intelligence, financial inclusion. *Journal of Applied Sciences in Accounting, Finance, and Tax*. 7(1): 15–22.
- Boampong, Y., Sezgin, H. F., Öztürk, Ö. F., & Şaşmaz, M. Ü. (2020). Financial Literacy and Financial Risk Tolerance of Individual Investors: Multinomial Logistic Regression Approach. *SAGE Open*, 10(3).
- Broby, D. 2021. Financial technology and the future of banking. *Financial Innovation*, 7(1): 49-47.
- Dwi Setiani, Yunita Indah Pratiwi, and B. Acep Komara. 2024. The Role Of Financial Behavior In Mediating The Effect Of Financial Literacy And Financial Inclusion On The Performance Of Umkm In Cirebon City. *International Journal Of Humanities Education and Social Sciences*, 4(1):222-220
- Goyal, K., S. Kumar, and A. Hoffmann. 2023, "The direct and indirect effects of financial socialization and psychological characteristics on young professionals' personal financial management behavior", *International Journal of Bank Marketing*, Vol. 41No.7, : 1550-1584.

- Gudmunson, C. G., Ray, S. K., & Xiao, J. J. (2016). Financial socialization. *Handbook of consumer finance research*, 61-72.
- Hwang, H., & Park, H. I. 2023. The relationships of financial literacy with both financial behavior and financial well-being: Meta-analyses based on the selective literature review. *Journal of Consumer Affairs*, 57(1): 222–244.
- Khawar, S., & Sarwar, A. 2021. Financial literacy and financial behavior with the mediating effect of family financial socialization in the financial institutions of Lahore, Pakistan. *Future Business Journal*, 7: 1-11.
- Huang Antwi, A., Boison and Park Antwi, A., Boison, D. K., Doumbia, M. O., Boakye, A. N., Osei-Fosua, L., & Owiredu Sarbeng, K. (2022). Factors affecting port users' behavioral intentions to adopt financial technology (fintech) in ports in sub-saharan africa: A case of ports in Ghana. *FinTech*, 1(4), 362-375.
- Kumar, P., Ahlawat, P., Deveshwar, A., & Yadav, M. 2024. Do villagers' financial socialization, financial literacy, financial attitude, and financial behavior predict their financial well-being? Evidence from an emerging India. *Journal of Family and Economic Issues*: ۱-۱۹.
- Radianto, W. D., & Suryanto, A. 2023. Analysis of The Benefits of Financial Technology and Financial Socialization Towards Financial Behavior in Students in Surabaya Post Pandemic with Financial Literacy as The Intervening Variable. *Business and Finance Journal*, 8(1): 30–47.
- Hasyim Shoffan, I., Hanif, H., & Anggraeni, E. (2022). Analysis of Perceived usefulness, Perceived Ease of Use, Trust, And Sharia Financial Literature on The Adoption of Sharia Fintech By MSMEs. *Al-Kharaj: Jurnal Ekonomi, Keuangan & Bisnis Syariah*, 5 (3), 1218–1234.
- Sangwan, V., Prakash, P., & Singh, S. 2020. Financial technology: a review of extant literature. *Studies in Economics and Finance*, 37(1): 71-88.
- Algarni, M. A., Ali, M., & Ali, I. 2024. The role of financial parenting, childhood financial socialization and childhood financial experiences in developing financial well-being among adolescents in their later life. *Journal of Economic and Administrative Sciences*.

- Kumar, P., Ahlawat, P., Deveshwar, A., & Yadav, M. 2024. Do villagers' financial socialization, financial literacy, financial attitude, and financial behavior predict their financial well-being? Evidence from an emerging India. *Journal of Family and Economic Issues*: 1-19
- Hwang, H., & Park, H. I. 2023. The relationships of financial literacy with both financial behavior and financial well-being: Meta-analyses based on the selective literature review. *Journal of Consumer Affairs*, 57(1): 222–244.
- Shim, S., Sorgente, A., Lanz, M., & Serido, J. 2023. Examining the Effects of Personal and Sociodemographic Factors on Family Financial Socialization Process. *European Journal of Psychology Open*, 82(A): 434-444.
- Pahlevan Sharif, S., & Naghavi, N. (2020). Family financial socialization, financial information seeking behavior and financial literacy among youth. *Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 12(2), 163-181.
- Pahlevan Sharif, S., Ahadzadeh, A. S., & Turner, J. J. 2020. Gender differences in financial literacy and financial behaviour among young adults: The role of parents and information seeking. *Journal of Family and Economic Issues*, 41(4): 672-690.
- Buccioli, A., Manfrè, M., & Veronesi, M. 2022. Family financial socialization and wealth decisions. *The BE Journal of Economic Analysis & Policy*, 22(2):281-309.
- Rea, J. K., Danes, S. M., Serido, J., Borden, L. M., & Shim, S. 2019. "Being able to support yourself": Young adults' meaning of financial well-being through family financial socialization. *Journal of Family and Economic Issues*, 40: 250-268.